

קונטרס

אאלפך
חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך באש

תורת שעשועים

לא מוגה כלל

קונטרס

אאלפך

חבמה

בלבני משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך באש

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

לאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקישים: כוכבית [*]
סולמית [#] -<
[מספר שיעור] -<
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

לקבלת העלון השבועי
ברוא"ל יש לשלוח בקשה
לכתובת:

bilvavi231@gmail.com

לקבלת העלון השבועי
בפקס

יש לשלוח בקשה לפקס
המערכת: 03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן לצור קשר
עם מערכת

'בלבבי משכן אבנה'

טלפון: 052.763.8588

פקס: 03-5480529

ת.ד. 34192 ירושלים 1001349

bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך באש

עבודה

ו

בלבכיפדיה עבודת ה'

מחשבה

מז
ל

בלבכיפדיה מחשבה
סוגיות במחשבה

ר"א שערם

לג
לד

צירוף א-ש
צירוף ב-ש

קבלה

למ
מד

בלבכיפדיה קבלה
מילון ערכים בקבלה

ארמית

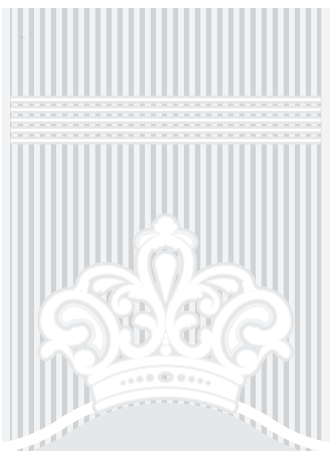
מז

מילון ערכים בארמית

ליקוטים

נא

מחשבה

מדור
עבודה

בלבכיפדיה עבודת ה'
באש

בלבניפדיה עבודת ה'

באש

שאמרתי ונעשה רצוני" וכמו שאומרת המשנה בזבחים שהקרבנות צריכים להיות לשם ריח ולשם ניחוח.

כלומר - כשדבר עולה למעלה, מה שנשאר ממנו זה הריח של הדבר וזה מהות

הקרבנות שהם 'אשה ריח - לשם ריח'. הריח נקרא ריח מלשון רוח - רוחניות שהוא היפך גשמיות, והיינו שכשהדבר הגשמי מתעלה הרי שהוא הופך להיות רוחני, והאופן שהדבר הגשמי מצטרף לרוחני זהו ע"י החוש הדק ביותר שזהו החוש שהנשמה נהנית ממנו כלשון הגמ' - חוש הריח - והיינו שהרוח זה מה שעולה מהדבר שהיה גשמי שבהסתלקותו מהגשמיות, כשהוא נעשה רוחני מה שעלה מלמטה זה הריח, - זה מהות הקרבנות שהם "אשה ריח ניחוח לה".

ולפי"ז מה שנאמר בפסוק הלשון באש שזה ביחס לריח היוצא מהדבר באופן דקלקול שאז הריח מתקלקל ונבאש, והיינו משום שכשדבר עולה מתתא לעילא הוא הופך להיות רוחני ומה שעלה מתתא לעילא זהו הריח שבו, וכאשר העליה הזו היא עליה דקלקול זהו ה'באש ריחו', כיון שמה שהיה צריך לעלות מתתא לעילא זה הריח וכשהעליה הזו היא עליה של קלקול זה גופא הבאישה של הריח.

אופני העליה של המים מתתא לעילא שמתגלה במים שמתאדים ובעלית היאור על מצרים

והדוגמא הבהירה לכך זה מה שהוזכר בראשית הדברים שבמכת

באש - הלשון באש נאמר בקרא במכת דם (שמות ז', כ"א) "והדגה אשר ביאור מתה ויבאש היאור" וכן נאמר לשון באש כלפי המן שנתר (שם ט"ז, כ') "ויותירו אנשים ממנו וירום תולעים ויבאש" וכן בעוד מקומות.

מהות הריח דתיקון שעולה מהנשם שנהפך לרוח ואופן קלקולו בבאישה

נתבונן להבין את עומק המשמעות של המושג באישה - הרי כמו שנתבאר בשרשים הקודמים, ישנם שתי תנועות שרשיות שקימות בבריאה, כח של תנועה מהרישא לסיפא - מלמעלה למטה וכח של תנועה מהסיפא לרישא דהיינו מלמטה למעלה. התנועה מצד יסוד המים היא מלעילא לתתא כטבע המים שעוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך, ומצד יסוד האש התנועה היא 'להעלות נר תמיד - שתהא שלהבת עולה מאליה' כצורת האש שעולה ללעילא.

ולפי"ז המילה באש היא נוטריקון בא-אש, כלומר - מהותה וצורת גילוייה של התנועה מלמעלה למטה היא באופן שלמעלה הדבר הוא דק ורוחני וככל שהוא יורד יותר למטה, כך הדבר מתעבה יותר ונעשה בו הגשמה, - וזה העומק של מטבע התפילה בשמונה עשרה 'מוריד הגשם' כלומר - ההורדה היא גופא הגשמה.

והיפך כך בדבר שעולה מתתא לעילא הוא עולה מהחומר שבו לרוח שבו, הוא נעשה רוחני יותר ודק יותר, וזה מה שמתגלה בכל סדר הקרבנות שהם עולים "אשה ריח ניחוח לה" כמו שאומרים חז"ל "נחת רוח

הגדר של 'ויבאש' – צירוף האש שעולה למעלה למים באופן קלקול

ולפי"ז לעניינא דידן, כאשר חלה מכת דם על היאור היינו שמה שכסדר עולה מתתא לעילא, בו נעשה מציאות של 'באש' כלומר - מים שטבעם לעלות מתתא לעילא והם נהפכים לדם היינו שנכנס בהם כח האדמימיות שהוא האש שעולה למעלה אבל באופן של קלקול, זה מהות מכת דם שהמים נהפכו לדם, כלומר, כמו שברור - יש אש ויש מים וכסדר טבע המים הוא שהם בהירים - שקופים, משא"כ האש שהיא נוטה לאדמימיות^א. וכשהמים הופכים לדם, ביאור הדבר הוא, שכח האש מצטרף כאן למים אלא שצירופו אליהם אינו מצד התיקון אלא מצד הקלקול שזה כח האדמימיות של האש, - כאשר כח האש מצטרף למים מצד התיקון, מכח כך מתגלה שהיאור עולה ומשקה כתנועת האש שעולה, אבל כאשר זה חל מצד הקלקול באופן של מכה זהו 'ויבאש היאור' שחל בעלית היאור מציאות של קלקול.

וכמו כן בדוגמא הנוספת שהובא לעיל שהוזכר שם באישה ביחס למן - "וירום תולעים ויבאש" שזה היה במעשה של דתן ואבירם שהותירו מהמן למחרת, ונבאר.

והרי ביחס לשבת קודש נאמר במן (שמות ט"ז, כ"ד) "ויניחו אותו עד בוקר כאשר ציווה משה ולא הבאיש" וגו' שהמן נתקיים ולא באש, וכמו כן מה שלא ליקטו מהמן, ע"ז נאמר בלשון הפסוק (שם, שם כ"א) "וחם השמש ונמס" שזה היה נמס והופך להיות מים והטל שבו חוזר ועולה למעלה^ב.

דם באש היאור, כלומר - הרי כמו שנתבאר כבר בהרבה מקומות עיקר סדר ירידת המים הוא מלעילא לתתא שמתגלה בעיקר בירידת הגשמים - 'מוריד הגשם', אבל כמו שמבואר בגמ' בפ"ק דתענית נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע מהיכן מקור הגשמים, לחד מ"ד 'מן הארץ היא שותה' דהיינו שהגשמים מגיעים מלמטה למעלה, ולחד מ"ד, הגשמים יורדים מעיקרא מלמעלה למטה.

והרי כידוע בסדר טבעו של עולם, מעיקרא המים שנמצאים למטה נעשים אדים שעולים מלמטה למעלה, ולאחר מכן בתנועה של מלמעלה למטה האדים מתעבים ויורדים למטה באופן של גשמים ועל שם כן העננים נקראים עבים מלשון עביות, - מה שהם נקראים עננים זה מפני שהם נעים ומה שהם נקראים עבים משום שהעננים זה המקום שנעשה באדים עביות.

והרי שבתחילתם המים עולים מתתא לעילא באופן שהם מתאדים שזהו ה'משיב הרוח' שהמים שלמטה נעשים רוחניים, וב'מוריד הגשם' הקב"ה חוזר ומוריד אותם למטה באופן של הגשמה ועל שם כן הם נקראים גשמים.

והאופן הנוסף של עליה מתתא לעילא שמתגלה במים שהוא ג"כ מהאופנים העיקריים שמתגלה שהם עולים מתתא לעילא זהו ביאור שהיה במצרים. שהרי במצרים אין את ה'למטר השמים תשתה מים' אלא שם - "והשקית ברגליך כגן הירק" שהיאור עולה או מעלים ממנו, ומשקה את השדות בבחינת 'בית השלחין' ע"י מים שעולים מלמטה למעלה להשקות את השדות.

^א ועל אף שיש באש כמה וכמה גוונים, אבל כהגדרה כוללת האש ביסודה היא אדומה [-והיינו, באש הגלויה יותר משא"כ באש היסודית יותר שהיא שחורה כמו שמבואר ברמב"ן בהקדמתו על התורה].
^ב כדברי רש"י הידועים על שפופרת של ביצה שכשנכנס בה טל היא חוזרת ומתרוממת יחד עם הטל לעילא.

את היצר הרע, ולכאו' למה נאמר על היצר הרע לשון של שחיטה שזה לשון שקימת כלפי הדברים שראויים לאכילה שעושים בהם שחיטה דקדושה להכשירם לאכילה?

נתבונן להבין - הרי עיקר אכילה שיש בה שחיטה היא אכילת גבוה שעליה נאמר "אשה ריח ניחוח לה" שזה אכילת הקרבן על גבי המזבח, וגם האכילה שהאדם אוכל, אם הוא אוכל את הדבר באופן הראוי, על זה נאמר "שולחנו של אדם מכפר כמזבח" כמו שאומרים חז"ל שלשולחן יש דינים מעין מזבח.

ולפי"ז ברור - שכאשר הקב"ה שוחט את היצר הרע, ודאי שהשחיטה לא הופכת את היצר הרע להיות דבר המותר לאכילה, אלא זוהי שחיטה שגורמת שע"י כן "עלה באשו" - עליה של באישה באופן דקלקול היפך שחיטת קרבן שגורמת את ה"אשה ריח ניחוח לה".

ושורש הדבר - הרי הקב"ה נותן לאדם את הכח לבחור בטוב, וכאשר האדם בוחר בטוב, הוא עולה. ולעומת כך אם ח"ו הוא בוחר ברע, הוא יורד.

ולפי"ז - כל אדם שהתגבר על היצר הרע הרי שבהתגברות עצמה הוא שחט את אותו יצר הרע בפרטות - זה גופא שחיטתו.

ואותו יצר הרע שעדיין קיים באחרית הימים ביאור הדברים, שהם אותם חלקים של מי שנכשל ביצר הרע ולא התגבר עליו והרי שעדיין היצר הרע הזה קיים. והדוגמא הבהירה לכך מה שאומרים חז"ל (ברכות סא, ב) על דוד המלך 'שהרגו דוד המלך ליצר הרע בתעניות' כלומר, מבואר כאן בדברי חז"ל שכאשר האדם מבטל את כח הרע

וביאור הדברים - הרי סדר ירידת המן הוא מלעילא לתתא ואופן ירידתו היא בשכבת טל מלמעלה ומלמטה שעוטפת את המן. ולכן כאשר היה את אלו שעברו על הציווי של "איש אל יותר ממנו עד בוקר" (שם, שם ט) והם השאירו להדיא ממה שהם לקטו, הרי שבמקום שזה יעלה למעלה מצד נקודת התיקון באופן של 'וחם השמש ונמס' שמכח החמימות של יסוד האש שנמצא בשמש הדבר מתאדה ועולה למעלה, הוא מתגלה להיפך מצד מהלכי הקלקול שהעליה שלו נפגמת - וזה כח הבאישה שחל במן דהיינו שהעליה שלו איננה מגיעה באופן של עליה דתיקון שאמור להתגלות דייקא במן שטבעו לחזור ולעלות כמו שנתבאר, אלא זה חל באופן של קלקול.

כאשר זה בא-אש מצד נקודת התיקון, הרי שמתגלה כח של אש שמחזיר את הדבר לשורשו ואז הבאש הופך לשבא אותיות שב-א' שהוא שב בחזרה לא', להתחלה. [מלבד כך יש בחינה של ניקוד של שָׁא ובבחינה נוספת של מלכת שבא], אבל אם הוא לא מצליח לחזור לראשיתו, הרי שבמקום להיות שבא, שב-א' מתהפך סדר הדברים והוא הופך להיות אש, באש.

גדר ה'עלה באשו' שמתגלה לעתיד לבוא בשחיטת היצר הרע

וביתר עומק, הרי כמו שהגמ' דורשת בשלהי מסכת סוכה (דף נ"ב א') את הפסוק בספר יואל לגבי מה שיהא עם היצר הרע לעתיד לבוא (יואל ב' כ') "ואת הצפוני ארחיק מעליכם והדחתיו אל ארץ ציה ושממה וגו' ועלה באשו ותעל צחנתו".

וראשית, הרי כמו שמבואר שם בגמ' שלעתיד לבוא עתיד הקב"ה לשחוט

העומק של "צדיקים נדמה להם כהר ור"שעים נדמה להם כחוט השערה" שיתגלה ביצה"ר לעת"ל

אבל בעומק יותר הרי כמו שמבואר שם בגמ' בסוכה, כשהקב"ה ישחט את היצה"ר לעתיד לבוא גם הצדיקים בוכים וגם הרשעים בוכים. הצדיקים בוכים כי היצה"ר נדמה להם כהר והם אומרים איך הצלחנו להתגבר על הר גדול כזה ולרשעים הוא נדמה כחוט השערה והם בוכים איך לא הצלחנו להתגבר על חוט השערה כזה.

וביאור הדבר - כפשוטו מה שלצדיקים היצה"ר נדמה כהר זה מחמת גודלו, והר זה ביטוי לדבר גדול. דוגמא בהירה לדבר היא באברהם אבינו שהתואר שלו זה 'הגדול' - "אדם הגדול בענקים" והוא קראו לבית המקדש הר כמו שדורשת הגמ' מהפסוק "בהר ה' יראה" ומסביר המהר"ל מה שאברהם קרא לבית המקדש הר שזה מפני שהר הוא דבר גדול.

אבל בפנים הנוספות, מה שצדיקים קוראים ליצר הרע הר היינו משום שאצל הצדיקים היצר הרע רומם אותם ועל שם כן הוא נקרא הר כי הוא העלה אותם למעלה.

ובעומק כשנאמר לשון הר בסתמא חז"ל דורשים שזה קאי על בית המקדש שנקרא הר כמו בפסוק "בהר ה' יראה" וכן בפסוק "אלך לי אל הר המור" שסתם הר הוא בית המקדש, ומצד כך מה שהיצה"ר נדמה לצדיקים כהר היינו משום שהם התגברו על ידו וע"י כן הם שחטו אותו והרי שהוא מגלה את ההר של בית המקדש ששם הוא מקום הקרבת הקרבנות כי זה מה שמתגלה

שבקרבן זהו הריגה ליצה"ר - מעין שחיטה שמבואר בגמ' בסוכה הנ"ל.²

ולפי"ז אם אצל כל אדם היה מתגלה בחינה של 'הרגו ליצר הרע' כמו שהיה אצל דוד שכל אדם היה מתגבר על היצה"ר, הרי שלא היה יצר הרע שצריך לשחוט אותו לעתיד לבוא.

ומהו אותו יצה"ר שנשאר שאותו צריך לשחוט לעתיד לבוא - ההגדרה היא ברורה מאד - זה אותם חלקים שהיצר הרע פיתה את הבני אדם ורחמנא ליצלן הוא הצליח בפיתויו ונכשל מי שנכשל על ידי אותו פיתוי, זהו חלק היצר הרע שנשאר קיים ואת החלק הזה צריך לשחוט.

כשיש לאדם ניסיון מהיצה"ר, יש את האפשרות שהאדם יעלה מהניסיון ואז הניסיון הופך להיות נס להתנוסס כידוע, אבל כשהוא לא עומד בניסיון הרי שמכח הניסיון הוא נס לאחור בבחינת (תהילים קי"ד ג) "הים ראה ויננס הירדן יסוב לאחור" - "נסוגו אחור" שהוא נופל אחורה מכח הניסיון ויורד למטה, ואותם חלקים ביצה"ר שלא גרמו לאדם לעלות מכחם ע"י העמידה בניסיון אלא גרמו לו לרדת, הם הם אותם חלקים שנשחטים בשחיטת היצה"ר לעתיד לבא ואז במקום שעלייתם תהיה באופן דתיקון ע"י האדם שעלה מכח הניסיון, מתגלה באותם חלקי בריאה שלא הצליחו לעלות אלא נפלו למטה, שעולה מהם עכשיו הריח הרע של דבר הנבאש שזהו ה'עלה באשו' של חלקי היצר הרע הללו.

² בלי להיכנס לדקות של ההבדל בין 'שחטו' ל'הרגו' אבל בכללות זה אופן שהוא מבטל את היצה"ר.

דהיינו דוקא דרך יעקב משא"כ עשיו שהוא ישראל מומר.

אבל יש הבדל יסודי בין הפסולת דעשיו לפסולת שקדמה לו, שהרי כמו שדורשים חז"ל [ומובא ברש"י] על הפסוק "ואתה תבוא אל אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה" - 'תבוא אל אבותיך בשלום' - שנתבשר אברהם אבינו שתרח עשה תשובה, ו'תקבר בשיבה טובה' - שנתבשר אברהם שגם ישמעאל יעשה תשובה. כלומר שמכחו של אברהם על אף שיש פסולת אבל כח דאברהם מתקן את הפסולת, ולכן על אף שחז"ל דורשים (במדבר רבה י"ט א) 'מי יתן טהור מטמא - זה אברהם מתרח' אבל ע"י אברהם - הטהור, ה'טמא' הזה נתקן שעל זה נאמר 'תבוא אל אבותיך בשלום' שזה קאי על תרח.

אבל ב'תקבר בשיבה טובה' מונח שגם מי שיוצא ממנו שזה ישמעאל, על אף שהוא פסולת וכמו שאומרת שרה לאברהם "גרש את בן האמה הזאת כי לא ירש עם בני עם יצחק" אבל מ"מ 'תקבר בשיבה טובה' ש'שיבה' מונח בה אותיות שב - תשובה. ואף שכפשוטו 'שיבה טובה' קאי על אברהם אבינו אבל בעומק אברהם מתבשר שישמעאל יעשה תשובה וזהו ה'שיבה טובה' מלשון של תשובה.

כ"ז בפסולת של ישמעאל, אבל למטה מכך בפסולת של עשיו שיצא מיצחק, הרי הגמ' בקידושין אומרת שהוא בגדר ישראל מומר ובו לא נאמר שהוא חזר בתשובה, ולכן דייקא על עשיו נאמר "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו".

וכמו שנתבאר שמדין קומת הצדיקים היצה"ר נדמה להר כי זה מזכיר את ההר של ביהמ"ק שמה שעולה משחיטת היצה"ר של הצדיקים הוא בבחינת "אשה ריח ניחוח לה", אבל מכנגד, לרשעים היצה"ר

כשהצדיקים מתגברים על היצר הרע, ונעשה אצלם השחיטה של היצר הרע.

כלומר - זוהי שחיטה של יצר הרע שאינה גורמת ל"עלה באשו" של היצה"ר אלא מעלה ריח ניחוח לפניו יתברך שמו בבחינת "ריח ניחוח לה" של הקרבנות מכח מה שהם התגברו על יצרם, והרי שזה מעורר ומזכיר את כח הקרבנות של ביהמ"ק, - זהו מצד חלק היצה"ר ששייך לצדיקים.

אבל אצל הרשעים שהיצה"ר נדמה להם כחוט השערה מתגלה להיפך. וכמו שברור - עיקר הכח של שער זה מה שמתגלה אצל עשיו שהוא איש שעיר ומצד כך, כנגד הר ה' שהוא מקום בית המקדש יש את 'הר שעיר'.

ומצד הקדושה נאמר בקרא (עובדיה כ"א א) "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו" ואז - "והיתה לה' המלוכה", כלומר, מתגלה כאן זה לעומת זה - המושיעים יעלו בהר ציון שזה ירושלים לשפוט את הכח ההפוך של הר עשיו שהוא ה'זה לעומת זה' של הר ציון.

אבל אצל הרשעים, מכח אי-ההתגברות על היצר הרע מתגלה חלקו של עשיו שמכח כך נעשה בדבר מציאות של באישה ואין בדבר את כח התשובה לעלות בחזרה לשורשו.

ההבחנה בין פסולת דישמעאל שיש לה תיקון לפסולת דעשיו שאין לה תיקון

בפסולת דעשיו מונחת נקודה יסודית ועמוקה. הרי קומת התיקון של הבריאה שזה עם ישראל מתחילה באברהם, ולאברהם נאמר 'ביצחק יקרא לך זרע' שזה דוקא דרך יצחק ולא דרך ישמעאל. ויתר על כן כמו שדורשים חז"ל 'ביצחק - ולא כל יצחק'

נשאר למחרת, מכח כך הוא הבאיש - הרי הגמ' (יזמא ע"ה ב) דורשת לאחד מהלשונות את הפסוק "לחם אבירים אכל איש - לחם שנבלע באיברים" והיינו שהוא לחם שאין בו מציאות של פסולת.

כלומר - הרי מאז החטא של אדם הראשון באכילה מעץ הדעת טוב ורע, מכאן ואילך בכל אכילה שאדם אוכל יש חלק של טוב שנבלע באיברים ואילו החלק של הרע שמכח ה"עץ הדעת טוב ורע" הופך להיות רעי והוא יוצא לחוץ.

אבל סדר הדבר בטבע האדם הוא שבתחילה הוא אוכל ורק לאחר זמן יוצא הפסולת¹.

וא"כ, החלק של הקדושה שבאוכל הוא הנבלע באיברים, אבל החלק של האכילה דקלקול שיוצא מהאדם הרי זה רק באופן של לאחר הזמן - ובהקבלה לכך יציאתו היא גם מחלק האחר שבאדם, והאופן הזה שחלק הקלקול שווה במעיו ויוצא רק באופן של לאחר זמן זה פגם, - בשלמא אם זה היה 'כבולעו כך פולטו' לא היה השפעה כ"כ על האדם אבל במה שהדבר שווה במעיו הרי שהרע נשאר אז בתוכו.

והדוגמא הבהירה לדבר - הרי כח הרע שבבריאה ששורשו עמלק נקרא כלב כמו שנאמר בקרא 'הצילה... מיד כלב יחידתי' שדורשים את זה חז"ל על המן - עמלק שנקרא כלב, והרי טבעו של כלב הוא שהמאכל שווה במעיו שלושה ימים, וכמובן מצד אחד זה מעלה שהרי מכח כך הוא איננו רעב, אבל בעומק כשהמאכל שווה במעיו ג' ימים הרי שגם הפסולת שווה במעיו ג' ימים - וזה שורש הקלקול של כלב רע שהדין הוא שאסור לו לאדם שיגדל כלב רע בתוך ביתו.

¹ וכיון שעשיו הוא כח של אש דקלקול לכן המלחמה עליו היא אש כנגד אש שע"ז נאמר "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשיו לקש" כלומר - מה שעשיו הוא קש שנאחז בו אש זהו מחמת שהוא אש דקלקול.

² אם לא באופן שהוא משלשל.

נדמה כחוט השערה שזהו 'הר שעיר' של עשיו שבו לא חלה מציאות התשובה ולכן מה שעולה זה בבחינת "עלה באשו".

והרי נתבאר ש'באש' הוא ההיפך מ'שבא', שב-א', כלומר מה שלא שב לא' באופן של 'שיבה טובה' [שאז הוא שב בחזרה לשורשו כמו ישמעאל] אלא תנועת העליה שלו היא באופן של קלקול, זהו ה'באש' שהוא בא-אש שמתגלה אצל עשיו שיסודו הוא כח של אש דקלקול כידוע², ולכן אצלו האש לא מעלה את הדבר בחזרה לשורשו אלא מה שעולה זה באופן דקלקול של ריח שנבאש - "עלה באשו".

והרי שאצל עשיו לא מתגלה ה"תבוא אל אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה" אלא אצלו חל כח ה'באש' ואין לו שום כח דתיקון.

ולכן כשבמצרים היאור באש זה היה במכת דם כי זהו דם בבחינת 'אדום' של עשיו. והיפך האדום דתיקון שזהו כח האש המצטרף למים באופן דתיקון שע"י כן היאור עולה ומשקה את השדות, מתגלה אדום דקלקול כידוע עד מאד בדברי רבותינו, ומצד כך מה שהמים נהפכו במצרים לדם והם הופכים להיות באושים זה משורש האדם דקלקול, אדם - אדום.

עומק ה'ויבאש' במן שנותר - מכח בחינת ה'אחור' שב'לאחר זמן'

אבל יתר על כן, הרי כמו שנתבאר נאמר לשון של באש גם ביחס למן, שכאשר דתן ואבירים השאירו ממנו למחרת הוא באש. אבל נתבונן להבין את עומק הדבר שכשהמן

שורש אכילת שבת – מדרגת פנים

מה שאין כן ביום השבת שנאמר בקרא "ויניחו אותו עד בוקר וגו' ולא הבאיש" כמו שהובא לעיל, ולצורך שבת ירד מעיקרא ביום השישי לחם משנה - כפול, היינומסום ששורש הלחם של שבת הוא מלחם הפנים היפך מהאכילה דקלקול ששורשה באחור. וההבנה היא ברורה מאד - הלחם משנה כפול של שבת היינו שלוקחים שני לחמים שהם מתראים פנים בפנים זה עם זה, זה גדר הלחם משנה שאוכלים בשבת קודש, - מה שיורד לצורך שבת לחם משנה אין הכוונה שיורד לחם אחד ולאחמ"כ יורד עוד לחם אלא יש צירוף ביניהם, - כשירד בכל יום לעצמו מן באופן שאינו מצטרף למן אחר הרי שזה בדקות בגדר 'אחור' כי יש אותו ויש משהו אחר שהוא אינו מצורף אליו, אבל כשיורד ביום השישי לחם משנה כפול עבור יום השישי ועבור שבת, היינו שהלחם הזה הוא בבחינת 'לחם הפנים' דבר שיש לו פנים במה שהוא מחובר ומצורף עם זולתו בבחינת 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם" - וזוהי א"כ מדרגת האכילה של שבת שהיא במדרגת פנים מכח הצירוף של אכילת המן של יום השישי עם אכילת המן של שבת קודש.

ולכן באכילה זו של שבת אין חלק של רע, כמבואר בדברי רבותינו שאין ביום השבת אכילה של רע - וכמובן רק למי שנמצא במדרגת השבת של 'קראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד', ולכן אין מציאות של באישה מכח אכילה של שבת קודש, והעומק לפי מה שנתבאר הוא ברור שהרי הוסבר שה'באש' מתגלה בדבר שעולה לעילא שכשזה באופן שהוא לא שב לשורשו אלא מתקלקל, נעשה בו מציאות של ריח דקלקול שזה באישה,

כפשוטו כלב רע זהו כלב שמזיק ולכן אסור לגדלו, אבל בעומק מה שהוא כלב רע זה מכח מה שאכילתו שוהה במעיו שלושה ימים וזה עומק כח הקלקול שמתגלה בכלב.

ובעומק א"כ, אצל כל אדם ואדם באכילתו מתגלה שיש הבחנה של 'באש' שזהו הפסולת שיוצאת מגופו של האדם מכח אכילתו, ומצד כך, ההיפך הגמור של אכילה שיש מכחה בחינה של 'באש' זוהי אכילת המן שהוא נבלע באיברים, והרי שיש כאן דבר והיפוכו.

כלומר - אצל כל אדם ואדם יש גדר הרחקה מהצואה, יש גדר של הרחקה מגוף הצואה ויש גדר של הרחקה מריח רע שבא ממנה. ובזה יש את ההבחנה בין ריח שיש בו עיקר לריח שאין בו עיקר. ומ"מ אלו הם דינים גמורים של הרחקה מהדבר ומהריח שבו, ומונח כאן א"כ כח הרע שנכנס לתוך האדם משורש האכילה של עץ הדעת שמכח האכילה הזו נוצר מכל אכילה של אדם מציאות של באישה.

ולעומת כך המן שהוא נבלע באיברים, א"כ אין בו מציאות של באישה אלא מתגלה בו אכילה דתיקון מעין האכילה שהיתה מעץ החיים.

אבל באופן שמשאירים את המן ומותרים ממנו למחרת, הרי שחל בו אותו אופן של קלקול שקיים בכל אכילה דקלקול שהמאכל שוהה במעיו ויוצא רק לאחר זמן. כי בעצם מה שהמן נשאר על מנת לאוכלו רק למחרת, הרי שאכילתו היא במדרגת אכילה שמביאה לרעי - ולכן בעצם החפצא של המאכל חל אופן הקלקול של 'וירום תולעים ויבאש'.

¹ וכמו כן הוא יוצא מהאחור מאותה בחינה של לאחר זמן כפי שנתבאר.

שזהו שבת אותיות שב ותב כי זהו כח שמשיב מהסוף, שב-ת, מהדבר האחרון ביותר שיחזור הכל בחזרה לשורשו למקורו העליון.

כדברי חז"ל כידוע שאפילו עם הארץ ירא לשקר בשבת, כלומר, בשבת קודש הכל מצורף לאמת שכידוע היא אותיות א'-ראש מ'-תוך ת'-סוף, ובשבת הת' מצטרפת למ' והמ' מצטרף לא', כי בשבת הכל מקושר לראשית. זה שורש התשובה שמתגלה בשבת. והרי שבאור של שבת גנוז השבא השב-א' שהוא היפך הבאש להחזיר הכל בחזרה לראשית, ולכן בשבת נאמר "שבו איש תחתיו" משום שהכל שב בחזרה לשורשו ולכן מתגלה בכל דבר בחינת הישיבה שבו מכח שהוא כבר שב למקורו ואיננו מתנועע למקום אחר והרי הוא קבוע ועומד במקומו.

ובעומק א"כ כמו שנתבאר, כל כח התשובה, כל כח השיבה הוא להשיב את המדרגה של הריח כיון שמכח התשובה, מה שעולה מתתא לעילא באופן דתיקון זה ריח של "אשה ריח ניחוח לה".

ביומין דחול מלבד הקרבנות ציבור של התמיד שהוא עולה, מקריבים גם קרבנות יחיד שכוללים גם את שאר הקרבנות מלבד עולה, אבל בשבת קודש אין בה הקרבה של קרבנות יחיד אלא יסוד כל הקרבת שבת היא הקרבן עולה של התמידים תמיד של שחר ותמיד של בין הערבים וכן קרבנות היום מוספים הבאים מצד שבת, הם קרבן עולה, והרי בשונה משאר הימים, שיש בהם גם גדר של קרבן שלמים שהוא קדשים קלים וכן את הקרבנות הנוספים של חטאת ואשם וכו' שיש בו אכילת כהנים, בשבת קודש עיקר הקרבן שמתגלה בה הוא קרבן עולה והיינו שבשבת קודש הכל עולה, כלומר, אם הכל עולה הרי שלא נשאר כלל בשר אלא מהכל נעשה ריח כיון שבשבת קודש הכל שב לשורשו.

אבל שבת שנקראת שבת מלשון שב - תשובה [וכן יש בה אותיות 'תב' שבארמית זהו 'שב' והרי שכל האותיות של 'שבת' שייכות לתשובה] וכמו שמבואר ברבותינו את סדר הדבר שבשבת קודש כל העולמות כולם עולים ג' מדרגות, זוהי מדרגת שבת קודש שהכל עולה ושב לשורשו.

עומק מדרגת הריח המתגלה בשבת

והגדרת העליה המתגלה בשבת קודש היא שכל מה שעושים בששת ימי המעשה זה עולה בשבת קודש, והרי שמה שנשאר ממה שעלה זה הריח - על משקל דברי חז"ל הידועים "תבלין יש ושבת שמו" שמכחו מריחים ריח טוב, זה הגדרת שבת קודש שהיא מעלה את כל ששת ימי המעשה ויוצרת מהם מציאות של "אשה ריח ניחוח לה".

ומכח שזו מהותה של שבת שהכל עולה, לכן באכילה של שבת אין מציאות של הבאשה מכח ריח רע, - מה ששבת היא 'יומא דנשמתא' זה גורם שמתגלה ביום זה כח הריח שהוא החוש שהנשמה נהנית ממנו כמו שאומרת הגמ'.

זהו האור של שבת קודש ומכח כך יש ריח בכניסת שבת וביציאתה. בכניסתה זהו המנהג הקדוש להריח אז בהדסים וביציאתה נתקן להדיא לברך בורא מיני בשמים בסדר ההבדלה, והיינו משום ששבת קודש היא בבחינת הריח שעולה מכל ששת ימי המעשה, וכיון שזה הגדר של שבת קודש, לכן אין באכילתה מציאות של 'עלה באשו' אלא דייקא זה הופך להיות במדרגה של ריח דתיקון.

זוהי התשובה השלימה שמתגלה בשבת, כי הכח שמאיר בשבת קודש הוא משיב את כל הדברים כולם לשורשם וכמו שנתבאר

לבוא שהוא רוחני? - אלא, הריח שעלה מן המעשים הוא בבחינת 'שכר מצוה מצוה' שהמצוה עצמה היא השכר וא"כ הריח שעולה הוא גופא השכר.

אלא שכל זמן שה'באש' עדיין קיים הרי שהוא מכסה ומעלים את הריח הטוב,

אבל כשיסולק אותו מציאות של ריח רע בביטול היצר הרע, הרי שכל העולם כולו יתמלא בריח טוב - זהו עומק החיבור של השכר דלעתיד לבוא שנקרא שְׁכָר מלשון שְׁכָר שהוא בבחינת חֶמֶר שעליו נאמר 'חמרי וריחני פקחין' זהו השכר דלעת"ל שיש בו כח של ריח וכח של חֶמֶר.

זה עומק פנימיות השכר דלעתיד לבוא, ובמדרגת הזמן זה מתגלה בחודש אדר

בכלל ובימי הפורים בפרט שזהו זמן שכולו דוגמא דלעתיד לבוא כמו שאומרים חז"ל שפורים אינו בטל לעתיד לבוא ולכן מתגלה בפורים בחינת ה'מר דרור' שזה רמז למרדכי מן התורה כמו שאומרת הגמ' וכן אסתר היא מלשון איסתהרא שזהו הירח אותיות ריח כמו שנתבאר¹.

וחודש אדר שהוא הסוף של כל השנה כולה - זהו הריח שעולה מכל השנה כולה.

שאלה מהשומעים: הרב ביאר שלעת"ל עיקר הכח יהיה בחוש הריח ולכאור' הריח יהיה גם חוש הראיה של 'נהנים מזיו השכינה'.

תשובה: זה שאלה עדינה, ההגדרה של חוש הראיה היא שהאדם רואה את מה שקיים, ומצד כך, אם הוא נמצא בגשמיות הוא רואה גשמיות ואם הוא נמצא ברוחניות הוא רואה רוחניות, אבל בחוש הריח כמו שהרחבנו להסביר, גדרו הוא התמצית שעולה מהגשמיות לרוחניות - כשמדברים בחוש הראיה העליון. הרי שחוש הראיה רואה את הרוחניות בבחינת "ויחזו את האלקים" אבל כשמדברים עכשיו בחוש הריח הגדרת הדבר היא שהוא מריח את תמצית הגשמיות שעלתה לרוחניות.

ואמנם בעלמא דידן אין לנו עליה שלימה כי גם בקרבן עולה העור הוא לכהנים והיינו משום שהתיקון של העור עדיין לא חזר לאור בשלימות, אבל מ"מ מאיר בשבת שהיא מעין עולם הבא האור הזה שהכל עולה בחזרה לשורשו במדרגה של ריח.

מדרגת 'עולם מלא בשמים' שיתגלה אחר שחימת היצר הרע

ולעתיד לבוא, לפני שיגיע האלף השביעי שהוא יום שכולו שבת, ראשית ישחט היצה"ר ואז יתקיים "ועלה באשו ותעל צחנתו" שזהו הריח רע שעולה מכל החלקים שלא נתקנו, ובריח רע הזה יש את הדין שמרחיקים ממנו.

אבל אחרי כן יסתלק מציאותו של אותו ריח רע, ואז יתגלה שכל העולם כולו יהיה מלא בשמים, - מעין מה שהיה במתן תורה שנתמלא כל העולם כולו בשמים מכח ש'לכו"ע בשבת ניתנה תורה', וכך גם לאחר שיהיה סילוק של ה'באש' מהיצר הרע, יחזור ויתמלא כל העולם כולו במדרגה של ריח טוב שתתגלה המדרגה העליונה של מדרגת הריח.

כלומר שכל הזכר שישאר מכל ימות עולם יהיה רק במדרגה של ריח, וזה בעומק השכר של הצדיקים לעתיד לבוא - במדרגת הריח - גם הרשעים שנידונים לעתיד לבוא זה בריח הרע שעולה מהיצה"ר וזה גופא עונשם אבל השכר של הצדיקים לעת"ל הוא שכר שכולו מדרגה של ריח.

וזה תיקון הלבנה שנקראת יָרֵחַ אותיות ריח שיתוקן באור דלעת"ל, ומי שזוכה לאור הפנימי של הריח הרי שהוא זוכה לחיות כולו בעולם רוחני.

וע"ז נאמר "היום לעשותם ומחר לקבל שכרם" ולכאור' אם עשייתו היא בעולם הגשמי, כיצד הוא יקבל שכר בעולם דלעתיד

¹ וכן מתגלה בפורים כח הריח בעוד מקומות.

מדור
מחשבה

בלבביפדיה מחשבה
באש

סוגיות במחשבה
ערך באש

בלבניפדיה מחשבה

באש

שני מהלכים שורשיים ב'באש'

העדר חיות זו חשש יעקב שידבק גם בו העדר חיות זו, וזהו 'להבאשני'.

ביתר עומק, הרי כל המעשה היה מכוח שכם בן חמור, "ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב" (בראשית לד כו), ומכוחו זה השתלשל לכל יושבי הארץ, ונרחיב בזה עוד להלן.

נזכיר בקצרה מקומות נוספים בתורה שנאמר שם לשון 'באש', במכות מצרים נאמר לשון של באש, בשתי מכות, במכת דם נאמר (שמות ז יח) "והדגה אשר ביאור תמות ובאש היאור ונלאו מצרים לשתות מים מן היאור"; ובמכת צפרדע נאמר (שמות ח י) "ויצברו אותם חמרים חמרים ותבאש הארץ", אלו ב' מכות שנאמר בהם לשון באש. במכת דם נאמר 'באש' ביחס למים, 'מים' נקראים דבר חי, עד כדי שיש גדר של מים חיים, אבל מים בהגדרתם הכוללת הם מים חיים ועליהם נאמר "ובאש היאור", הסתלקות כח החיים שבהם. במכת צפרדע נאמר 'באש' ביחס לצפרדעים שמתו, שם כבר לא נאמר באש ביחס למקום חי, אלא ביחס למת, אולם על מעט החיות שבו נאמר "ויצברו אותם חמרים חמרים ותבאש הארץ", מעין מה שנאמר "להבאשני ביושב הארץ" ביחס למת, כתולדה ממות של אנשי שכם. ויתר על כן במכת צפרדע נאמר ויצברו אותם 'חמרים חמרים', בהקבלה למה שנאמר שכם בן 'חמור'. א"כ יש כאן הגבלה בהירה בבאש שהוזכר בין היחסיות הללו.

לפי"ז נבין את נקודת הדבר, הזכרנו מהלך אחד של באש מלשון בו-אש, שיש בו

ראשית בקצרה ממש ישנם ארבעה ביאורים מהו השורש של המילה באש, באש מלשון בושה; באש מלשון בושש-מתאחר; באש נוטריקון בו-אש; באש מלשון יובש, (האות א' מורכבת מ' ו' ועל ידי כן מתחלף הבאש ליובש). א"כ אלו ארבע הגדרות שורשיות בקצרה מהו באש, ארבע הגדרות שבמידת מה מקבילות אחת לשניה.

פעם ראשונה שהוזכר בתורה שורש באש זה בפרשת וישלח במעשה דיעקב ושמעון ולוי בשכם (בראשית לד ל), "ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עכרתם אותי להבאשני ביושב הארץ בכנעני ובפריזי ואני מתי מספר ונאספו עלי והכוני ונשמדתי אני וביתי". בדבריו של יעקב אבינו נאמר באש ביחס ליושבי הארץ, לפי ביאור אחד, ה'באש' כאן הוא משורש יובש, נאמר בלשון הפסוק "להבאשני ביושב הארץ", יושב אותיות יובש, א"כ נעשה כאן מציאות של יובש. מהו היובש שנעשה כאן? הרי מכוח מה הטעו שמעון ולוי את אנשי שכם, אמרו להם חרפה היא לנו לשאת את מי שהוא ערלה, תימולו ואז יוכלו להתערב יחד עמהם, כל זה נעשה בערמה על מנת להרגם, כלשון הפסוק (שם כה) "ויבאו על העיר בטח ויהרגו כל זכר", הרי שיש הפיכה של אנשי שכם למציאות של מוות.

מת, מה הגדרתו? נסתלק ממנו החיות, הוא הופך למציאות של יובש, וזהו משורש "ויהרגו כל זכר", הפכו אותם למציאות של יובש, ומכח

ביושב הארץ" בשכם, ועל ידי מי זה נעשה? על ידי שמעון ולוי. כל פירוד שנעשה בין יוסף לאחים בפועל עיקרו נעשה מכוח שמעון, המעשה בשכם נעשה מכוח שמעון; ובמקביל לכך במעשה בירידת האחים של יוסף למצרים, את מי נתן יוסף בבית האסורים? את שמעון. א"כ מה שנאמר כאן "להבאישני ביושב הארץ" זהו שורש הפירוד והמחלוקת בין האחים ליוסף כמו שנתבאר.

יתר על כן אומרים רבותינו שמהמעשה הזה של שכם בן חמור שבא על דינה נולדה אסנת אשת יוסף, לפי חלק מהשיטות, כוונת הדבר שהבת שנולדה היא אשת יוסף, שמעשים שנעשו בשכם הם השורש של תפיסת יוסף. ובפועל זה התגלה בלידת אסנת אשת יוסף, כלומר זה השורש להווייתו של יוסף כמו שנתבאר.

א"כ הסברנו שלש מהלכים של מדרגת בואש, מהלך אחד הוא ש'באש' הוא מלשון בו-אש או מלשון יובש, באש היאור, ובמעשה דינה המדרגה היא "להבאישני ביושב הארץ" מדין היובש שבעפר. מהלך נוסף הוא על פי דברי התרגום שמתרגם ש'באש' זה לשון של בעלי דבבא, נעשה כאן מציאות של שנאה, וזהו מצד בושש מלשון של בושש ועל ידי כן נעשה היבדלות ונפרדות זה מזה.

'באש' משורש 'בושש' בגלות מצרים

אזכור נוסף של 'באש' בתורה נמצא בסוף פרשת שמות (שמות ה יט), "ויראו שוטרי בני ישראל אותם ברע לאמר לא תגרעו מלבניכם וכו'", "ויאמרו אליהם ירא ה' עליכם וישפוט אשר הבאשתם את ריחננו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו" (שם

מציאות של אש, ומהלך נוסף של באש הוא מלשון יובש. ההקבלה היא מאוד בהירה, איזה כוח גורם ליאור שיתגלה בו הבואש? האש שהיא היפך המים, והיא מייבשת את המים והופכת אותם לבואש, וביחס ליושב הארץ "חמרים חמרים ותבאש הארץ", כאן באש הוא מלשון יובש, לפי שהארץ ביסודה היא יסוד יבש. אלו הם שני המהלכים שהזכרנו ב'באש' מלשון אש ומלשון יובש, ששורשם אחד, ביחס ליאור שהוא מים נאמר בו לשון של בואש מלשון אש, בו דייקא נמצאת מציאות של האש, אבל ביחס לארץ באש זה מלשון יובש כמו שנתבאר, א"כ הגדרנו את הדברים בצורה בהירה מאוד.

באונקלוס התרגום של "להבאישני" זה "למתן דבכו ביננא", בעלי מחלוקת ושנאה, א"כ בואש זה מלשון בעלי דבבא, הם הופכים להיות נבדלים זה מזה. זהו מאותו שורש של בואש מלשון בושש, מי שמתבייש מזולתו הוא נבדל ממנו, הוא נפרד ממנו, בפרטות בהתבדלות עצמה יש מדרגות שונות, בושש, מריבה, ומחלוקת עד כדי היפרדות מוחלטת איש מרעהו. מ"מ התרגום כאשר הוא מתרגם כאן את לשון הפסוק זה 'באש' באופן של מריבה.

נחدد, מהו השורש של המעשה של שמעון ולוי בשכם? שכם נמצאת הרי בחלקו של יוסף, א"כ זה ברור שהמעשה הזה הוא שורש לכל מה שעתידי לקרות עם יוסף, מצד 'מקום' זה מקום יוסף, לפיכך כל מה שקורה במקומו עתיד להיות עמו, עם יוסף. אצל יוסף והאחים נאמר (בראשית לז ד) "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום", מה נעשה ביניהם? "דבכו ביננא", מריבה של פירוד ומחלוקת, איפה השורש של אותו מריבה במדרגת מקום? "להבאישני

ריחנו בעיני פרעה", והמכה ראשונה מה היא פועלת? "ויבאש היאור". ברור לכל בר דעת שדבר המתגלה במכה "ראשונה" דייקא מגלה ששורש גלות מצרים היא מציאות של 'באש'.

נתבונן, אנחנו עוסקים כעת בשורשי ה'ב' א' מסיפא לרישא, כמו שהוזכר בראשית הדברים. המילה 'באש' יש לה כמה וכמה צירופים בלשון הקודש, צירוף אחד הוא 'שבא', הניקוד הנקרא שבא; צירוף שני הוא 'שאב', לשאוב מים שנמצאים בבור. בשיעור על המילה 'באר' ביארנו שכאשר לא שואבים את המים שבבאר המים האלו מבאישים. השורש של זה נמצא ביוסף, יוסף הרי הושלך לבור בלי מים, "והבור ריק אין בו מים" (בראשית לו כד), דורשים חז"ל מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. מה כוונת הדבר שלא היה בו מים? כפשוטו לא היה שמה כלל מים, אבל בעומק היו שם מים, אבל הם היו באושים, זה הכוונה "אין בו מים", שהבאישו מימיו מכח נחשים ועקרבים, והמים נעשו סרוחים. לא עקרנו את דברי חז"ל מידי פשוטם, אלא ביארנו שהיה בו נחשים ועקרבים ומכחם באשו המים, ומה שכתוב מים אין בו הכוונה למים ראויים, כיון שהמים התקלקלו אין להם שם תואר של 'מים'. ומה קרה כשהמים באשו בבור? כשם שהדגה ביאור מתה כך הנחשים והעקרבים מתו במים הבאושים, אז באותו בור היו נחשים ועקרבים שמתו בתוכו, והמתים שבתוכו הם גרמו שהמים בבור באשו יותר, לבור הזה הורד יוסף.

נמצינו למדים ששורש ירידתו של יוסף למצרים הוא במדרגת 'באש', שהמים בבור בו היה יוסף היו מים באושים, זה שורש תחילת ירידתו של יוסף שיוורד למצרים.

כא). שוטרי בני ישראל טענו למשה שבמעשיו הוא מרע לעם והוא לא ענה להם דבר, ומאידך כתוב שהוא הלך לשאול את ה' "למה הרעות לעם הזה למה זה שלחתני" (שם כב), אבל לשוטרי בני ישראל הוא לא השיב שום דבר, ובפשטות הוא הסכים עמהם שהפעולה הזאת באמת הרעה לבני ישראל. ובאיזה אופן הפעולה הזו הרעה לבני ישראל? ב'באש', "הבאשתם את ריחנו".

ננסה להבין מה הגילוי של "הבאשתם את ריחנו" שמתגלה בגלות מצרים. משה רבינו אומר "ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך" (שמות ה כג), כלומר התקווה היתה שפרעה ישמע את דברי משה ויציא את עם ישראל לחירות, ובפועל קרה בדיוק הפוך, הוא חוזר בו לאחור ואז הגאולה נראית כמתאחרת. לפי"ז היחס של 'באש' כאן הוא מלשון בושש-מאחר, הוא איחר את מציאות הגאולה, "מאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך", ההצלה התעכבה ובוששה לבוא. א"כ זהו 'באש' מלשון בושש, ושרשו הוא שהדבר מתאחר.

א"כ מתגלה כאן "הבאשתם את ריחנו" מלשון איחור, שהדבר מתעכב ואיננו יוצא מהכוח לפועל. אבל בעומק, לאורך כל גלות מצרים מתגלה כוח של 'באש', הרי במכת דם נאמר ביחס ליאור "והדגה אשר ביאור מתה ויבאש היאור" (שמות ז כא), מה היה עיקר המכה הראשונה? חלק מן הראשונים מסבירים שעיקר המטרה הייתה שיבאש היאור, עד כדי כך שהם שואלים למה קוראים למכה הזו מכת דם ולא מכת באש, כי הרי תכלית המכה היא "ויבאש היאור". א"כ פעם ראשונה שנפגש משה עם פרעה מה נעשה? "אשר הבאשתם את

עליה מתתא לעילא, א"כ העליה המתעכבת מה היא מוגדרת? באש, כלומר תנועת העליה מתתא לעילא איננה מתגלה כראוי.

זה גופא שורש מציאות הירידה של יוסף למצרים, בור ריק אין בו מים כי המים באשו, כי אילו היה בו מים כראוי המים היו גורמים שהוא לא ירד כירידה של נפילה, אלא הוא היה חוזר ועולה, כמו שהיה לדוגמה אצל אברהם אבינו שירד למצרים וחזר למקומו, אבל כאן זה ירידה גמורה. ויתר על כן הגלות של מצרים מתעכבת, כלומר נעשה בה מציאות שמה שהיה ראוי שיהיה מציאות של גאולה ג"כ באש, ריח הגאולה שהיה בגלות מצרים באש גם הוא, כי מכאן ואילך היציאה ממצרים כבר איננה יציאה שלימה, ויוסף שירד לבור, ואח"כ למצרים, אינו חוזר ועולה לא"י בחייו, אלא רק לאחר מותו.

נתבונן, הרי מה עשו עם יוסף כאשר הוא מת? "ויישם בארון במצרים" (בראשית נ ז), ואיפה שמו את ארונו במצרים? בנילוס, וכאשר בני ישראל רצו לצאת ממצרים משה רבינו לקח את עצמותיו, "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" (שמות יג יט), וידועים דברי חז"ל שהאופן שהוציאו את עצמות יוסף הוא ע"י עלה שור עלה שור, שאז ארונו חזר ועלה. כפשוטו הארון ירד למטה, ועכשיו כשצריך לקחת אותו הוא עלה, אבל בעומק כאשר הוא חוזר ועולה מתעוררת המדרגה שהיא היפך ה'באש', נתעוררה שוב מעין ברכת יעקב שהנילוס עולה לקראתו של פרעה, אולם כאן זהו לקראת ישראל. כאשר מתגלה שורש היציאה ממצרים המדרגה שהיא היפך ה'באש' חוזרת ועולה, זה עומק הדבר שהמים עלו ועל ידי כן ארונו של יוסף יכל לעלות ולצאת ממצרים כמו שנתחדד.

את השורש 'באש' במצרים אנו רואים גם בכרכתו של יעקב אבינו לפרעה, שהמים יהיו עולים לקראתו, שלא צריך יותר 'שאב', לשאוב את המים, אלא המים עולים לקראתו, וק"ו שאינם הופכים לבאש. כאשר מכים את היאור במכת דם, זה לא רק הכאה שמכים את היאור שהמים בואשים, אלא נעשה ההיפך הגמור של הברכה מכוחו של יעקב אבינו שהמים עולים לקראתו. הרי היכו דווקא את היאור מפני שפרעה עשה עצמו אלוה והיה הולך ליאור בכל בוקר להטיל את מימיו, "הנה יוצא המימה" (שמות יז טו), ושם המים עולים לקראתו, היפך מטיל מימיו שזה מלמעלה למטה. א"כ העומק של מה שנאמר במכת דם "ויבאש היאור" - 'באש' היפך אותיות 'שאב', לא רק שהיאור לא עולה לבד ולא נצרך לשאוב ממנו את המים, אלא המים הופכים להיות 'באש', ירודים ממדרגתם ומתקלקלים, היפך עליה נעשה ירידה.

לפי זה ההגדרה היא פשוטה וברורה, הזכרנו שהמילה 'באר' משורש 'ב' א' כל הווייתה היא לעלות מתתא לעילא, וא"כ כאשר שואבים מעלים את המים, אבל אם לא 'שואבים' במקום זאת המים 'בואשים', אז כל התנועה של מתתא לעילא מתקלקלת. אנחנו הרי עוסקים כאן בשורשי ה'ב' א' שזה תנועה מתתא לעילא, וזה שורש יציאת בני ישראל ממצרים במילת "בא" אל פרעה" כמו שהוזכר, 'בא', 'באר', 'באש', אז כאשר מתגלה שזה לא עולה כראוי מה קורה?

כל התנועה של מתתא לעילא מתעכבת, זה מה שהזכרנו שבואש הוא מלשון בושש, מה כוונת הדבר? שיציאת מצרים מתעכבת. מה ההגדרה של ההתעכבות ביציאת מצרים? ירידה מארץ ישראל למצרים זה מלעילא לתתא, ואילו עליה ממצרים לארץ ישראל זה

שורש 'באש' במכת דם

כעת נפתח את הסוגיא של ב' המכות שהוזכר בהם לשון של באש, מכת דם ומכת צפרדע. במכת דם נאמר (שמות יז-יח) "כה אמר ה' בזאת תדע כי אני ה' הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאור ונהפכו לדם והדגה אשר ביאור תמות ובאש היאור ונלאו מצרים לשתות מים מן היאור". לפי רוב שיטות הראשונים והאחרונים לא נשתנה מראיהם בלבד למראה של דם, אלא נשתנה גם הטעם והריח, נשתנה המראה זה מה שנאמר שהיה נראה כדם; נשתנה הטעם ולכן הדגים מתו כי הם טעמו טעם דם ולא יכלו להתקיים; והריח זה מה שנאמר "ויבאש היאור", שכל הוויתו נשתנה ממים למציאות של דם.

הזכרנו את דברי רבותינו שעיקר התכלית במכת דם זה מה שבאש היאור, מצרים אינם ניזונים מגשם שהוא מים של לעילא, אלא מהנילוס שעולה מתתא ומשקה, מכוח כך הם ניזונים, היפך ארץ ישראל שנאמר בה "למטר השמים תשתה מים" (דברים יא יא). כאן מתגלה שהמים עולים מלמטה למעלה. תנועת העליה הזו שמתגלה במים זה סדר עלייתו של מים, כדברי הגמ' במסכת תענית, שיש עבים ויש גשמים מהאד העולה מתאדה ועולה למעלה ונעשה עבים וחוזר ויורד וחוזר ועולה וחוזר חלילה, זה צורתם של גשמים, [אמנם יש בזה מחלוקת בגמ' בין ר' אליעזר ור' יהושע, אבל זה עומק המהלך וכל אחד דיבר בצד אחר, אבל מכל מקום כך צורתם של גשמים.]

בדומה למים, גם לדם יש מחזור כאשר הוא נמצא בתוך האדם, הדם עולה ויורד וחוזר חלילה, זה צורת הדם באדם; אבל כאשר לוקחים בהמה ושוחטים אותה, הדם שלה

נשפך כמים על הארץ, ויתר על כן יש מצוות כיסוי הדם. כאשר המים שנמצאים ביאור הופכים לדם, עומק ההגדרה בזה הוא שדם כאשר הוא נמצא בתוך האדם יש לו מחזוריות, אבל דם שנמצא למטה ללא מחזוריות זהו דם שצריך לשפוך אותו ולכסותו. כאשר מים יורדים למטה ונכנסים לתוך הארץ חלקם חוזרים ועולים דרך המעיינות, הארץ ניזונת משפע המים שיורדים, אבל המים לא נטמעים בארץ אלא מחלחלים ממקום למקום ובסוף חוזרים ועולים, לכל הפחות חלקם. אבל הדם כאשר הוא יורד יש לו רק את התנועה הזו של מלעילא לתתא, בלי חזרה מתתא לעילא.

בדרך רמז דם עם הכולל עולה בגימטריא מ"ה, חצי מהמילה 'מים' שעולים בגימטריא תשעים, נעשה כאן מציאות של דם שהוא יורד ולא עולה חצי מהתנועה המתגלה במים, מצד התיקון יש ברבותינו (במיד"א ועוד) שדם בגימטריא 'טלה', שזה מזל חודש ניסן, מצד זה בני ישראל נצטוו לקחת להם צאן לקרבן פסח. מצד התיקון במכה העשירית בני ישראל לוקחים דם ושמים אותו על המזוזות ועל המשקוף, אז במקום להוריד את הדם הם מעלים אותו למעלה עד המשקוף שנמצא מעל האדם. המזוזות נמצאים בגובהו של האדם בצדיו, אבל המשקוף עניינו משקוף מלשון 'השקפה', הוא נמצא למעלה, הפעולה שנעשית במצות הטלה בקרבן פסח הוא לקחת את הדם ולהעלות אותו מתתא לעילא. זה ההבדל בין מכת דם לדם האחרון שהיה בקרבן פסח, במכת דם מתגלה שהכל יורד מלעילא לתתא, "על הארץ תשפכנו כמים" (דברים יב טז) אבל לא כמים שחוזרים ועולים, תשפכנו כמים ולא חוזרים ועולים לעילא, ובמכת בכורות בני חוזרים ומעלים את הדם לעילא.

שעולה מאליה זה בבחינת להעלות את מציאות הדם, לתקן את מציאות העליה שתעלה מתתא לעילא, ואז הבאש מלשון בוש שהיה "בוש", הופך להיות בו-אש שהאש עולה.

ידועים דברי הרמב"ן על דברי חז"ל "שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב לשעה ולדורות", ההדלקה לדורות היא חנוכה. מנין הנרות בחנוכה עם השמש זה מ"ד בגימטריא 'דם', וזה תיקון הדם שעולה מתתא לעילא על ידי הנרות, "להעלות נר תמיד", זה שלימות התיקון של מדרגת ה'באש'. א"כ שורש הקלקול שנתגלה במצרים היה שהמים האלה נהפכו לדם במציאות של באש, וכאשר מתגלה צד דתיקון ביציאת מצרים במכת בכורות בדם של ישראל, התהפך הבאש דקלקול ועלה ונתעלה ללעילא.

שורש 'באש' במכת צפרדע

המכה השנייה שנאמר בה לשון של באש היא מכת צפרדע, שם נאמר (שמות ח ב) "ויט אהרן את ידו על מימי מצרים ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים", היא עולה מן המים ומכסה את כל ארץ מצרים, ואז מבקש פרעה (שם ד) "ויקרא פרעה למשה ולאהרן ויאמר העתירו אל ה' ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלח את העם ויזבחו לה" ואז עונה לו משה (שם ה) "ויסורו הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדיך ומעמך רק ביאור תשארנה". כאשר הסתלקו הצפרדעים הם נסתלקו רק מן הארץ אבל ביאור הם נשארו, "ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה ויעש ה' כדבר משה וימותו הצפרדעים מן הבתים ומן החצרות ומן השדות" (שם ח-ט), אבל ביאור הם נשארו.

מכוח בני ישראל הדם עולה ויורד, זה עומק ההגדרה של מה שנאמר "ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי ואמר לך בדמיך חיי" (יחזקאל טו ו), אלו ב' דמים דם פסח ודם מילה, בדם מילה הדם נשפך, ודם פסח מה עשו אתו? העלו אותו למעלה. זה לא שני דמים בעלמא, הם מגלים מצד אחד, את המילה, התנועה מלעילא לתתא, ומצד שני את התנועה מכוח קרבן פסח להעלות את הדם מתתא לעילא, זה עומק "ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי". הדם שנשפך לארץ בדרך כלל מה הגדרתו? מוות, "שופך דם האדם באדם דמו ישפך" (בראשית ט ו), אבל אם זה דם שעולה בחזרה ההגדרה שלו "ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי", לא בבחינת באש-יובש שהדבר מתייבש ואין לו מציאות של קיום, אלא זה הופך להיות מציאות של חיות, שהדבר הולך ומתעלה כפי שהזכר.

לפי"ז נבין, כמו שהזכרנו באחד מן הלשונות 'באש' הוא מלשון בו-אש, יש בו מציאות של אש, קרבן פסח מצוותו הייתה "צלי אש" (שמות יב ח), בו מתגלה שהבאש מתהפך לצלי אש. יסוד האש התחיל בתיקוניו, בקרבן פסח, ומתגלה עיקר האש בהמשך יציאתם ממצרים [כמובן שיש אש דקלקול, אש דמחלוקת, אבל מצד] אש דתיקון, זה מצוות המנורה, מה שנאמר באהרן הכהן "להעלות נר תמיד" (ויקרא כד ב), שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות.

חז"ל אומרים שהיה אהרן בוש מלילך לעבודתו, אמר לו משה לך כי לך נבחרת. תחילה הוא היה "בוש" מפני חטא העגל שבא על ידו, לך נאמר בו שלך גדול משלהם להעלות נר תמיד שתהא שלהבת עולה מאליה, השלהבת

החוצה מן הבתים, מן החצרות ומן השדות, ואז הם נתכלו והפכו להיות בואש כפשוטו. מעיקרא הם היו במדרגת בו-אש, ועכשיו זה הפך להיות מציאות של בואש כפשוטו - מציאות של סרחון, "חמרים חמרים ותבאש הארץ". א"כ מתגלה כאן ה'בו-אש' בצפרדעים; מתגלה ג"כ 'באש' בבחינת בושש "ויאמר למחר" וכמו שנתחדד; ובנוסף מתגלה בואש מלשון יובש, מהו היובש? "ותבאש הארץ", ארץ היא מקום של יובש. לפי"ז מובן למה נאמר "רק ביאור תשארנה", למה ביאור הם נשארו? כי ביאור לא מתגלה היובש, ולכן שמה הם יכולים להישאר. א"כ מדוקדק כאן כל ג' הבחינות הללו ב'באש', בו - אש, סרחון, אבש.

הבחינה הרביעית ב'באש' שהיא מלשון בושש לא נתגלתה כאן, הרי נאמר בפרעה "וירא פרעה כי היתה הרוחה והכבד את לבו ולא שמע אליהם כאשר דבר ה'" (שמות ח יא), הכבדת הלב היא היפך מציאות של בושש, הרי אין לך בושש גדולה מזו, פרעה מבקש 'התפאר עלי', משה שואל 'למתי אעתיר', פרעה מתחייב לשלח את בני ישראל ממצרים, ולאחר מכן הוא מעז פניו ולא עומד בהבטחתו, "והכבד את ליבו ולא שמע אליהם". א"כ החלק הזה של 'באש' בחינת בושש לא התגלה כאן.

'באש' דקלקול בדתן ואנרים

מקום נוסף בתורה שנאמר שם לשון של באש זה ביחס למן, שם נאמר ב' פעמים 'באש', פעם אחת בהקשר שלילי ופעם אחת בהקשר חיובי. במן נאמר (שמות טז יט) "ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בוקר", לא להשאיר עד למחר-חמר, לא להמתין עם הדבר שלא יהיה כאן מציאות של 'באש', אבל

"ויצברו אותם חמרים חמרים ותבאש הארץ" (שמות ח י), חלק מהצפרדעים נשארו ביאור, "רק ביאור תשארנה", ואלה שהיו בארץ מה נעשה עמהם? "ויצברו אותם חמרים חמרים ותבאש הארץ". ראשית כל צריך לבאר מה זה חמרים, קודם לכן נאמר "ויאמר משה אל פרעה התפאר עלי למתי אעתיר לך ולעבדיך ולעמך ולהסיר הצפרדעים ממך ומעמך רק ביאור תשארנה ויאמר למחר" (שם ה-ו), 'מחר' אותיות 'חמרים', הזכרנו שבאחד מן הפירושים 'באש' זה מלשון בושש, הוא ממתין לדבר שעדיין לא קיים, ומה מבקש פרעה, מתי הצפרדע תסתלק? "ויאמר למחר", בעומק אם פרעה היה אומר להיום הצפרדעים לא היו נעשים באושים, רק בגלל שהוא ביקש "למחר" נהיה בואש לפי ש'חמר' הוא מלשון 'מחר', אז הדבר נשאר כאן בארץ, ובאיזה אופן הוא נשאר? "חמרים חמרים ותבאש הארץ", נעשה מציאות של המתנה כמו שהוזכר.

אבל בעומק, הרי כידוע צפרדע נקראת צפרדע 'מלשון ציפור דעה', ומי היא ציפור דעה? משה רבינו נושא את צפורה, משה רבינו הוא בחינת דעת, ציפורה מלשון ציפור, 'צפרדע' זה בחינת הזיווג של משה וציפורה, ומכת צפרדע שהייתה במצרים היא בבחינת ציפורה ומשה. הנה הנקודה המיוחדת במכת צפרדע היא שהצפרדעים נכנסו במסירות נפש לתוך התנורים אע"פ שהם נתכלו. השורש שהצפרדע נעשה בו 'באש' הוא כי מעיקרא הוא נכנס לאש, הוא נכנס לתנור, ואז התגלה בו מציאות הבאש מצד מדרגת בו-אש. הצפרדעים עשו את רצון הבורא במסירות נפש, שהם הסכימו למות ולהיכנס לתוך התנור, בזה התגלה ה'בו-אש' בצפרדעים.

לאחר שנגמרה מכת צפרדע הצפרדעים יצאו

אל משה במן, "ויותירו אנשים ממנו עד בוקר וירום תולעים ויבאש ויקצוף עליהם משה".

מהי הבחינה של 'באש' שבה קצף משה רבינו? בפשטות במה שהם עשו נגד רצון הבורא, אבל בדקות כמו שהזכרנו 'באש' נוטריקון בו-אש, הקצף הוא כעס מיסוד האש, כיון שהתגלה 'באש' בבחינת איחור מתגלה בקצף 'באש' בבחינת בו-אש. על המן נאמר (שמות טז כא) "וילקטו אותו בבוקר בבוקר איש כפי אכלו וחם השמש ונמס", ואז הוא הופך להיות מים, מכח חום השמש, אש, אבל אם משאירים אותו בקלקול מה הוא הופך להיות? באש, זה דבר והיפוכו - באש בו-אש, וכנגדו "וחם השמש ונמס".

"ויהי ביום השישי לקטו לחם משנה שני העומר לאחד ויבאו כל נשיאי העדה ויגידו למשה" (שמות טז כב), הם באו לומר למשה שיש להם כאן מציאות של הכפלה, "ויאמר עליהם הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קודש לה' מחר" (שם כג), ביום שישי ירד כפליים מן, אחד להיום ואחד למחר. בקלקול מתגלה 'באש' משורש בושש של המתנה למחר, "למחר אעתיר לך", אבל בצד דתיקון מתגלה שביום שישי ירד כפליים מן גם לצורך מחר, ועל זה נאמר שכאשר הם השאירו את אותו דבר בשבת "ויניחו אותו עד בוקר כאשר צוה משה ולא הבאיש ורמה לא היתה בו" (שם כד), מה העומק שזה לא הבאיש? על אף שמתגלה בו השורש של המחר שהוא שורש של הבאש, כאן הוא לא הבאיש, זה צד התיקון.

נבאר מדוע הוא לא הבאיש אחת מל"ט המלאכות שנאסרו לעשות בשבת זה הבערת אש, "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" (שמות לה ג), כלומר האש לא

"ולא שמעו אל משה ויותירו אנשים ממנו עד בוקר וירום תולעים ויבאש ויקצוף עליהם משה" (שם כ). מאיזה בחינה של 'באש' נעשה כאן מציאות של "ויבאש"? הדבר ברור, משה אמר לא להשאיר למחר והם בכל זאת השאירו את המן למחר, אז יש כאן מציאות של המתנה, זה 'באש' בבחינת 'בושש'; ואותם אלה שלא שמעו אל משה הם דתן ואבירם.

רבותינו אומרים שבני ישראל יצאו ממצרים בבוקרו של יום, כי הם אמרו לפרעה לא נצא כנגבים אלא נצא לאור היום, הם יצאולמחרת, כאן היה עוד עיכוב בבחינת באש. אבל לא כולם יצאו עם בני ישראל כאשר הם יצאו ממצרים דתן ואבירם, יצאו ממצרים רק כאשר פרעה שלח את עבדיו לרדוף אחרי בני ישראל, על מנת להשיב אותם למצרים, זה המדרגה שנקראת 'באש' בבחינת שאב, שב, חזרה למצרים נקראת שב, כמ"ש נתנה ראש ונשובה מצרימה.

כידוע בתשובה יש עשרים עיקרים (שע"ת לרבינו יונה), ואחד מעיקרי התשובה הוא בושש, הבושה והשיבה הם מאותו שורש. פרעה שולח את עבדיו ע"מ להשיב את בני ישראל למצרים, הם ברחו אז אין להם בושש, פרעה שולח להחזיר אותם להשיב אותם בע"כ, ואז יוצאים דתן ואבירם יחד עמהם. מ"מ דתן ואבירם יצאו מאוחר ממצרים, מכוח ה'באש' חל בהם מציאות של איחור, כל הווייתם היא מציאות של איחור.

לפי חלק מרבותינו מי היו שוטרי בני ישראל? זה דתן ואבירם, אז הם אלה שאמרו "הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו", מכוחם נעשה העיכוב של כל יציאת מצרים. הם אלה שבפועל יצאו מאוחר, והם אלה שלא שמעו

על משה הם לא עושים את זה בצניעא, הם לא מתביישים אלא עומדים פתח אהליהם, אצלם מתגלה 'באש' מלשון בושה, במקום שראוי שיהיה בו בושה הם לא מתביישים כלל, הם עומדים פתח אהליהם, אצלם מתגלה אש המחלוקת דקלוקל כמו שהוזכר, זה המציאות של דתן ואבירם.

דתן ואבירם הם אלה שאמרו "ונפשנו קצה בלחם הקלוקל" (במדבר כא ה), גם כשהם אכלו את המן שכן היה להם, הוא היה יבש, הוא היה יבש כי אצלם המן היה במדרגת יובש כמו שנתבאר, זה שורש הדבר של מציאות אכילתם. ובעומק שורש אכילתם הוא ממה שנאמר בצפרדעים "ותבאש הארץ", זה היה שורש מאכלם. אותם צפרדעים שנשארו שמהם נעשה "חמרים חמרים ותבאש הארץ", מהם דתן ואבירם היו ניזונים, הם התנגדו למשה רבינו ל'ציפור דעה' כמו שהוזכר במדרגת צפרדע, אז כאשר הצפרדעים מתו, כאשר הציפור דעה הזו מתה היא שייכת עכשיו לדתן ואבירם, זה היה חלקם. זה מה שנאמר "חמרים חמרים", זה השורש של ה'מחר', של מה שהם השאירו את המן למחר, וגם מה שהם אכלו, בעומק זה היה מאותו שורש של צפרדע דקלוקל, והם היו שורשי הערב רב.

א"כ בדתן ואבירם היה את אש המחלוקת כמו שנתבאר, זה שורש של בו-אש; הם שורש 'בוש' המעכב של הדבר; הם היפך מהבושה שצריכה להיות, אצלם אין בושה כמו שנתחדד; ובאכילת המן שלהם יש את מציאות היובש, נמצא שדתן ואבירם הם שורש כל האופנים דקלוקל של 'באש'. והשורש שלהם הוא לא רק במכת צפרדע, אלא השורש שלהם הוא ג"כ במכת דם שהפך להיות יבש כמו שהוזכר, אין בו מציאות של חיות, הדגה מתה ואז "ויבאש

שולטת בשבת, ולכך זה לא בואש, כי הרי בואש הוא מלשון בו-אש. חז"ל אומרים על הפסוק "לא תבערו אש בכל מושבותיכם" שודאי שמקרא כפשוטו בא לאסור הבערה של אש, אבל בשורש הפנימי מדובר כאן על אש של מחלוקת, לא לבער אש של מחלוקת, השורש של המחלוקת זהו קרח ועדתו ודתן ואבירם, הם שמבערים את אש המחלוקת ביום השבת גם שורש 'באש' מתגלה אצלם בשבת. נתבונן, דתן ואבירם לא היה להם מן לאכול בשבת, בפשטות דקרא לכאורה היה להם מן כמו לכולם, אבל בעומק לא היה להם, כי רק אצל מי שהשאיר את המן בשבת מדין שבת זה התקיים לו למחר, אבל מי שגם ביום חול משאיר את המן למחר א"כ בשבת הוא גם משאיר את זה כמו כל יום, ואצלו זה באמת בואש גם בשבת.

יסוד זה התגלה דייקא במן, בצד התיקון נאמר "וחם השמש ונמס" ואז הוא היה מתאדה ועולה. רש"י מבאר (שמות ט"ז י"ד) ששכבת הטל הייתה עולה עם בוא השמש, וכידוע 'מן' בר"ת מ'יין נ'זקבין זה בחינת מה שעולה מתתא לעילא, שמה התגלה ה'באש' בצד התיקון, בו אש שעולה בתיקון לעילא, לעומת כך הסברנו ש'באש' דקלוקל היינו התנועה שלו מתתא לעילא לא מתגלה כתקונה. והרי דתן ואבירם התנגדו ליציאת בני ישראל ממצרים, ולכך הם לא יצאו ממצרים בתחילה, כי בעומק הם מתנגדים לכל צורת העליה של מתתא לעילא, כך הם אמרו במעשה דקרח "לא נעלה" (במדבר טז יב), וזאת לא מימרא פרטית שהם אמרו באותה נקודה "לא נעלה", אלא בכל המהלך של יציאת מצרים הם לא רצו לעלות. נתבונן, כאשר דתן ואבירם חלקו על משה במעשה דקרח נאמר (במדבר טז כז) "ודתן ואבירם יצאו ניצבים פתח אהליהם", כאשר הם באים לחלוק

שורש 'באש' בשבירת הלוחות

בקלקול דמתן תורה בחטא העגל נאמר "וירא העם כי בושש משה לרדת" (שמות לב א), דורשים חז"ל (שבת פ"ט א) אל תיקרי בושש אלא בא שש ועדיין משה רבינו לא הגיע, כלומר השורש שמושה רבינו לא הגיע זה שהוא נתאחר, הוא השורש לכל חטא העגל באמת משה רבינו נתאחר כיון שמושה התכוון לארבעים יום שלמים ולילו עמו, ואם סופרים עם לילו אז צריך להוסיף עוד יום, אולם לשיטתם הוא צריך לבוא יום קודם, לפי"ז באש-בושש זה מלשון איחור, משורש מחר-חמרים כמו שהוזכר. הדבר ברור, שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכימה דעתו לדעת הקב"ה, הוסיף משה יום אחד מדעתו, בשלושת ימי הגבלה, שגם שמה הוא הוסיף לילו עמו, הסברה הזאת של הוסיף לילו עימו היא השורש למה שכשהוא עתיד לרדת בארבעים יום זה יוצא יום אחד מאוחר. מאותו עומק של מדרגת מתן תורה שהתאחר ביום, מאותו שורש הוא גם יורד יום מאוחר.

הרי כל המעשה דשבירת הלוחות והעגל נעשה מכוח כך שהוא ירד רק יום למחרת, א"כ מה שהוסיף משה יום אחד מדעתו שהוא השורש לאותו איחור של מחר שהוא יורד מן ההר, זה בעצם השורש לשבירת הלוחות. כידוע 'דעת' בגימטריא 'ערב רב', וכשיצאו הערב רב איתם יצאו דתן ואבירם, נמצא שמי שגרם את ה'הוסיף משה יום אחד מדעתו' שהוא שורש דקלקול בדקות הוא ה'דעת'. אמנם הסכימה 'דעתו' לדעת השכינה, אבל זה השורש הנעלם לנקודת הנפילה לאחר מכן, זה מכוח מדרגת דעת.

שלשה דברים שעשה משה מדעתו והסכימה

היאור", אז מסתלקת החיות שבמים ומתגלה היובש. לפי"ז במכת דם שהמים נהפכו לדם בכל מצרים, טל שהיה יורד הוא הפך לדם כאן שכל המים נהפכו לדם לכאורה גם הטל נהפך לדם, בדקות 'דם' בגימטריא 'הטל', כלומר גם הטל הפך להיות דם. על פי זה, במן הרי היה שני חלקים, היה את המן עצמו ועל גביו הייתה שכבת טל, אצל דתן ואבירם שורש אכילתם היה במכת צפרדע, והטל שהיה על גבי המן שהוא המים שרשו אצלם היה במכת דם, ולכן אצלם כשהותירו הן המן באש והן הטל שמעליו.

הרי כל גזירת פרעה על השלכת היילודים ליאור באה מכיון שהוא הסתכל באיצטגנינות וראה שעתידי מושיען של ישראל ללקות במים, הוא חשב שזה בבחינת דם שהוא עתיד ללקות, וזה התהפך לדם דקדושה, דם דברית, אבל ביחס לפרטות דידן השתא השורש של הדבר מתחיל במכת דם בדתן ואבירם שהם מתנגדים למשה רבינו כמו שהוזכר, ואצלם הכל נשאר במדרגת דם, והם יוצאים עם בני ישראל ממצרים, ומכוחם נאמר "ראו כי רעה נגד פניכם" (שמות י').

נמצא שבשורש של דתן ואבירם יש את כל ארבעת החלקים ד'באש' דקלקול כמו שנתבאר, ושורשו באכילה הוא בצפרדע ושורשו בשתיה הוא במכת דם; וזה מקביל לבני ישראל ביציאתם ממצרים, כשבני ישראל יוצאים ממצרים האכילה שלהם היא אכילה של מן, והשתיה שלהם היא מי באר. אבל בעומק השורש של השתיה לא היה במי באר, הרי כשנסתלקה מרים נסתלק הבאר וחזר בזכותו של משה, שורש של השתיה שהתגלה במשה, הוא הטל שירד על גבי המן שהוא בזכות משה, זה שורש המים שהוא שורש בארה של מרים.

נמצא שהעומק של כל מדרגות הבאש זה השורש של שלשה דברים שעשה משה מדעתו, בו-אש זה פרש מן האשה; בושש זה מה שהוסיף יום אחד מדעתו; שיבר את הלוחות כי אין להם בושש, אין את מדרגת מתן תורה "למען תלמדו ליראה אותי כל הימים לבלתי תחטאו" זו הבושה; ומה שכן מתגלה בחטא העגל זה ק"ו מערלה שהיא שייכת למקום היובש. א"כ כל ארבעת הדברים האלו של שורש 'באש' זה שורש מציאות שבירת הלוחות.

כידוע "שורש" שבירת הלוחות במה שאמרו בני ישראל "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר אלקים עמנו פן נמות" (שמות כ טז), השורש היה בקלקול שהם לא רצו לדבר עם ה' אלא עם משה, והייתה צריכה להיות עבודתם לשמוע את דבר ה' גם אם זה באופן של מיתה, וללמוד ק"ו מהצפרדעים שמסרו את נפשם על דבר ה'. בעומק, נאמר בתהילים "אחת דבר אלקים שתים זו שמעתי" (תהילים סב יב), אם היה אחת דבר אלקים ואחת זו שמעתי אז הכל היה מתקבל כראוי, אבל מה שנשמע ומה שדובר לא היה באותה מדרגה. בדרך הטבע אין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע שני דברים בבת אחת, אבל במתן תורה הפה העליון כביכול יכל לדבר בבת אחת, אבל האוזן שמעה שתים. לפי"ז פירוש המילה 'באש' שב-א', הכל צריך לשוב לאחד, ל"אחת דיבר אלקים", אבל כשזה נופל ממדרגת האחת דבר אלקים לשתים זו שמעתי אז זה הופך להיות א'-בש, זה מדרגת ה'באש', שהוא נופל ממדרגת האחת והופך להיות מדרגה של שתים, זה שורש דשורש לקלקול.

דתן ואבירם מתנגדים למשה רבינו, משה הוא אחד ודתן ואבירם הם שנים, כל

דעתו לדעת השכינה, הוא פירש מן האשה, שאמר ק"ו (שבת פז א) ומה ישראל שלא נדבר עמהם אלא לפי שעה פירשו שלשה ימים, אני שאני מדבר קבוע עם השכינה ושכינה מצויה אצלי כל שעה צריך לפרוש לגמרי מן האשה. אז הוא "הוסיף מדעתו" עוד יום; והוא "הוסיף מדעתו" לפרוש מן האשה; והדבר השלישי הוא ששיבר את הלוחות ויצתה בת קול ואמרה יישר כוחך ששיברת. שלושת הדברים הללו מקבילים אהדדי במדרגת 'צפרדע', הוסיף יום אחד מדעתו זה הדעת שהוזכר, זה ה'ציפור דעה', זה הדעה שבצפרדע; פירש מן האשה כי שכינה מדברת מתוך גרונו זה ה'ציפור' שבדעה; לאחר מכן נשתברו הלוחות, זה מכוח ה"בושש", מכוח "למחר אעתיר לך" שנאמר בצפרדע. בלשון אחרת והיינו הך, הוא פירש מן האשה, 'אשה' היא בבחינת 'אש', אז מה שהוא פירש מן האשה זה בבחינת 'באש'; בו-אש, הוא פורש ממדרגת האשה; ומה שהוסיף יום אחד מדעתו אז הדבר הופך להיות מחר, מצד כך בושש זה מלשון מאחר, זה האופן הנוסף.

הדבר השלישי שמשה רבינו עשה מדעתו זה לשבר את הלוחות, הוא שיבר את הלוחות לפי שכל מדרגת מתן תורה היה באופן של "למען תלמד ליראה אותי כל הימים" (דברים יד כג) ודורשים חז"ל (נדרים כ א) היראה זו הבושה, אמר משה רבינו ומה קרבן פסח נאמר בו כל ערל לא יאכל בו, עכשיו בני ישראל עוברים על כל התורה כולה, בודאי שאי אפשר לתת להם את התורה. כוונת הדבר, ערל לא יכול לאכול מקרבן פסח כי יש לו ערלה. ערלה שמים אותה לאחר ברית המילה בעפר, ביובש, עכשיו כשישראל כולם מומרים, הם שייכים למדרגת היובש, ומכוח כך הוא שיבר את הלוחות, היפך הבושה נפלו ליובש.

להיות ערלים. בני יעקב אמרו לבני שכם חרפה היא לנו להינשא לכם ומכוח כך הם משיאים עיצה למול את כל בני שכם, שכם בן חמור דייקא כמו שנתבאר, ואילו כאן הם חוזרים והופכים להיות מציאות דקלקול כמו שנתבאר, ולכן עלובה כלה שזינתה בתוך חופתה.

תיקון מדרגת ה'מחר'

שלושה חגים יש בשנה, "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך" (שמות כג יז), וכנגד זה יש חג דקלקול, מה שנאמר בחטא העגל "חג לה' מחר" (שמות לב ה), העומק ב"חג לה' מחר" שהוא בבחינת באש מלשון בושש, וכנגד זה כל החגים נאמר בהם היום, "היום אתם יוצאים ממצרים בחודש האביב" (שמות יג ד), "ביום הזה באו מדבר סיני" (שם יט א) וכן על זה הדרך. א"כ בחגים דתיקון מתגלה מדרגת ה'היום', ואילו בחטא העגל מתגלה מדרגת ה'חג' שזה הופך להיות "חג לה' מחר", חג לה' מחר הוא חג שכל מציאותו הוא 'באש'.

ניתן את הדוגמה הבהירה לכך, אחד מהניסים שהיו בבית המקדש הוא שמעולם לא הסריח בשר הקודש, הסריח ובאש קרובים אהדדי, כמובן שהם חלוקים בדקות, הסריח זה גם מלשון חסר, 'לא הסריח' בשר הקודש הכוונה שלא באש, כלומר אם הוא בואש אז הוא לא יכול לחזור בחזרה לשורשו, וזה נס שנעשה במקדש שלא הסריח בשר הקודש.

בחטא העגל ג"כ נאמר שהקריבו קרבנות, אותו בשר היפך הנס שנעשה במקדש שמעולם לא הסריח, הבשר שמתגלה בחטא העגל הופך כולו להיות בשר שכולו בואש,

ניצים ונצבים אינם אלא שנים, הזכרנו שכאשר התרגום מתרגם בפעם הראשונה "להביאשני ביושב הארץ" הוא כותב "בעלי דבבא", הבעלי מחלוקת הראשונים שקמו נגד משה רבינו הם דתן ואבירם, ובדקות הם רבו בינם לבין עצמם, (קרח בא לאחר מכן והם הצטרפו גם אליו, אבל הראשונים היו דתן ואבירם), הם היו בעלי דבבא, הם התגלות בפועל של שתיים דקלקול.

כעת נחدد את הסוגיא, בני יעקב אמרו לבני שכם לימול את עצמם, כי חרפה היא לנו להצטרף למי שהוא ערל, אבל כאשר נעשה בחינת 'באש' בחטא העגל כל ישראל נקראים ערלים כמו ערל בקרבן פסח, שמזה משה רבינו עשה ק"ו לשבור את הלוחות. נחدد ע"פ מה שנתבאר למעלה, "מתבוססת בדמיך" אלו שני דמים, במילה מתגלה התנועה מלעילא לתתא, ובקרבן פסח מתגלה התנועה מתתא לעילא, וא"כ עומק הדבר שערל לא יאכל בו, כי שורש הערל הוא דם בתנועה מלעילא לתתא, ואילו שורש הקרבן פסח הוא דם שעולה מלמטה כלפי מעלה, ומי שהוא ערל אי אפשר לו ליצור רק תנועה אחת של דם, זה עומק האיסור של ערל בקרבן פסח, "וכל ערל לא יאכל בו" (שמות יב מח).

אם כל ישראל מומרים בודאי שאי אפשר לתת את התורה, זה הק"ו שעשה משה מערל, הרי כל ק"ו הגדרתו דיו לבא מן הדין להיות כנדון, ואז אם כל ישראל מומרים ההגדרה היא שהם כמו ערלים, אז כל ישראל הם במדרגת ערל. נתבונן, שמעון ולוי אמרו לבני שכם ערלים אתם אנחנו לא יכולים לשאת אתכם, ומתגלה במדרגת מתן תורה כשהם נופלים לחטא העגל שהם חוזרים להיות מציאות של ערלים, על זה נאמר עלובה כלה שזינתה תוך חופתה, בדקות שכולם מצטרפים והופכים

ה"חג לה' מחר", בו מתגלה השורש של תיקון. הדבר ברור, על היצר הרע נאמר שבגאולה העתידה יעלה באשו וצחנתו כמו שדורשת הגמ' בסוף מסכת סוכה (נ"ב ע"א), אבל על הגואל שהוא משיח צדקנו מבואר בגמרא (סנהדרין צח א) "זכו על ענני שמיא, לא זכו עני ורוכב על חמור". נאמר בנביא ישעיה "והריחו ביראת ה'" (ישעיה יא ג), והרי כל באש מבאיש ריח, את מה היצה"ר בא להבאיש? את ה"והריחו ביראת ה'", על זה חל הבאש. זכו על ענני שמיא הוא בא, על רוח הוא בא, ריח ורוח מקבילים אהדדי, הריח יוצר את הרוח דתיקון. אבל בלא זכו לא נתקן ה'באש ריחנו' אלא עדיין הריח מבואש, ואז מתגלה שהוא בא על חמור, 'חמור' בבחינת "חמרים חמרים בארץ" ובבחינת מחר.

נתבונן, על משיח צדקנו נאמר (סנהדרין שם) שאם זכו הוא יבוא 'היום', כששאל ריב"ל אימתי קאתי מר הוא אמר לו היום, כך הוא דרש מקרא שנאמר 'היום אם בקולו תשמעו' (תהילים צה ז), אבל אם לא זכו משיח מחכה ל'מחר', הוא צריך לתקן את מציאות המחר.

בדקות, אע"פ שיתמהמה חכה לו כי בא יבוא, כשהוא מתמהמה מתגלה בו שהוא 'בושש', הוא עדיין ממתין, או שהוא יבוא באופן של בושש, או שזה הופך להיות איחור גמור שהוא מגיע למחר. כשהוא מתאחר למחר זה נקרא שהוא מגיע עני ורוכב על "חמור", ועליו לתקן את שורש הקלקול של חטא העגל של "חג לה' מחר". כשמתגלה המשיח בשלמות ההארה אז הוא מתקן את מציאות הבאש, וכאשר הוא יתקן את מציאות הבאש אז זה יהפוך מ'באש' ל'שאב'.

זה הוויתו. כאן יש נקודה עמוקה, שורש כל הקרבנות של ישראל זה קרבן פסח, אח"כ היה הקרבת עולות בהר סיני, והיה גם הקרבה דקלקול בחטא העגל, אבל השורש כל הקרבנות כולם שהקריבו בני ישראל הוא קרבן פסח. יש דין מיוחד בקרבן פסח שאין בשאר הקרבנות כולם, כל קרבן הרי נאכל לזמן קצוב, קדשי קדשים יום ולילה, קדשים קלים שני ימים ולילה, קרבן פסח יש לו דין מיוחד, הוא לא נאכל ביום שהוא מוקרב, אלא מקריבים אותו ב"ד, ואוכלים אותו בט"ו. שאר הקרבנות כולם מתחילים לאכול אותם כבר באותו יום, קרבן פסח לא נאכל היום, הוא נאכל רק למחרת, בלילה.

יתר על כן, זמן ההקרבה של קרבן פסח הוא משעה השישית ואילך הקרבן נשחט, הוא בא לתקן את ה'בא-שש', (זהו מעיקר הדין אלא שיש דין להקדים את התמיד, ולכך קרב משבע ואילך אולם מצד פסח עצמו קרב משש ואילך) הוא בא לתקן את ההמתנה על ידי ההמתנה שאוכלים את הקרבן פסח למחר. קרבן פסח הוא שורש ההארה ההיפך ממציאות העגל, הרי כאשר משה רבינו שיבר את הלוחות הוא עשה ק"ו מקרבן פסח, ומה קרבן פסח נאמר בו ערל לא יאכל בו, כל ישראל מומרים לא יכולים לקבל את התורה, ומכח כך הוא משבר את הלוחות, מבואר כאן להדיא שקרבן פסח הוא היפך של כל מציאות הקלקול של העגל.

מבואר כאן שקרבן פסח מונח בו ההארה שהוא בא לתקן את מציאות ה'למחרת' שבו, והוא מתקן את הדבר באופן כזה שמקריבים אותו משעה שישית - שביעית ואילך (פסחים נח א). משש ואילך זה עיקר זמן שחיטתו, וזמן אכילתו הוא רק בליל ט"ו, ולא ביום הקרבנות. קרבן פסח בא לתקן את

תיקון מדרגת ה'באש' בשלימות

ביום שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה שבים (שבת נו ב), זה שורש הקלקול של היובש, שורש הקלקול של המים, קלקול דיאור בדם, וקלקול דיובש דצפרדע, אבל כנגד כך מי ששמע על חכמת שלמה היא מלכת שבא, ובאה אל שלמה, ואזי זה הופך מבאש למציאות של שבא, אבל התיקון השלם הוא שיתגלה שה'באש' יהפוך ל'שאב', "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה" (ישעיה יב ג). זה אור הגאולה העתידה שהמים יחזרו ויעלו מתתא לעילא, וכאשר יתגלה שלימות הדבר אז יהיה מלעילא לתתא טל תחיה שעתידי הקב"ה להוריד, ואין לך כל טיפה שיורדת מלמעלה שאין כנגדה ב' טיפות שעולים מלמטה (ע' תענית כה ב). זה נקרא 'באש', כלומר הא' יורד מלמעלה וכנגדו הב' עולה מלמטה, ואז נעשה שב-א' והכל חוזר בחזרה לא', זה שלמות ההארה של תיקון מדרגת הבאש.

זכו יבוא על ענני שמיא בבחינת רוח, נשיאים, זה מתקן את ה'באש' במדרגת הרוח. זכו יבוא על ענני שמיא בבחינת מים דתיקון דמכת דם, לא זכו יבוא רוכב על חמור בבחינת חומר בבחינת ויבאש בארץ שזהו תיקון דמכת צפרדע, תיקון של יובש ותיקון של בא - אש.

משיח נקרא משיח מלשון 'מסיח', הוא בא לתקן את הציפור דעה המדברת, משה דיבר לדור בבחינת ציפור המצפצפת, משיח בא לתקן את אותה הארה. התיקון "השלם" של הדם הוא "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא ט), זהו התיקון דדם שהכל חוזר בחזרה למים. תיקון הצפרדע הוא ג"כ "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", הארץ והמים מצטרפים יחד אהדדי, וכאשר הם מצטרפים אז זה לא רק דיבור

מכוח דעה, אלא מכוח משיח-מסיח, מסיח לפי תומו, זה תנועה הטבעית המתגלה, זה מדרגת "ושאבתם מים בששון" שהמים חוזרים ונתקנים, ואז נעשה מציאות של גילוי מלעילא לתתא ומתתא לעילא, כל מה שירד מלעילא לתתא חוזר ועולה מתתא לעילא. זה התיקון השלם של מדרגת ה'באש', שהדבר חוזר לשורשו, כמו שהוזכר 'באש' אותיות שב-א', וזה מדרגת התיקון השלם של 'באש' שהכל חוזר בחזרה לאלופו של עולם.

שו"ת בסוף השיעור

שאלה: האם עיכוב הגאולה קשור לעיכוב של דתן ואבירם ביציאת מצרים?

תשובה: שורש כל יניקת דתן ואבירם היה מעיכוב הגאולה למחר, משם שורש יניקתם שהם יונקים לאחר מכן, דתן ואבירם, פרעה שלח אותם ע"מ להשיב את בני ישראל למצרים, הם ינקו מהעיכוב של הגאולה שמתעכבת, והם מנסים לעכב אותה עוד יותר, ועד כדי כך להחזיר את בני ישראל למצרים. אם פרעה היה מבקש שהגאולה שלו תהיה עכשיו אז גם גאולת ישראל כביכול גם כן תהיה בעתה ובזמנה, אבל כשהוא מעכב את הגאולה שלו אז הוא מעכב את אור הגאולה. את זה אוכלים דתן ואבירם ממדרגת הצפרדעים, והם שותים מן הדם, ולפיכך הם מעכבים את הגאולה, משם שורש יניקתם. כל רע יונק ניצוצות מן הטוב, ואם הוא מגלה ניצוץ של מחר שהוא יונק בו אז הוא גם מעכב את הקדושה.

סוגיות במחשבה

באש

שאינו רגיל בו. כי עיקר הבושה מדבר והעכוב ממנו, הוא בא ממה שאין רגילים עמו ואין לב המקבל גם בו. ולפי שהריח הרע גורם לבושה, קרא הוא עצמו באש, עכ"ל, עיי"ש. ועיין מצודות ציון (משלי, יג, ה). וכן אבש, אוביש מלשון בושה, מלשון יובש. והאש מייבשת. ובעומק כל בש, מלשון באש, והיינו בא - באש, כנ"ל. וכמ"ש במצודות ציון (תהלים, פג, יז) וז"ל, קלון - ענין בזיון, והוא מלשון קלוי באש (ויקרא, ב), כי המתבייש פניו מאדימות כאילו נשרף באש, עכ"ל. ועיין ישמח ישראל (שמיני, אות לג).

ועוד. באש, שב-א. כי כל דבר מורכב מארבעת היסודות, וכאשר הדבר בא באש, הוא מתפרק, וחוזר כל יסוד לשורשו, כנודע. וזהו באש, שהוא כנ"ל בבחינת בא באש, ונעשה בו שב-א, שב לשורשו, ושורש כל דבר, הוא בבחינת א' וכנודע, א - שורש הפשוט. ב - שורש ההרכבה. היפך אש-ב, שנחלק לשנים.

וכאשר נגלה במים, בקלקול זהו מים שהבאישו כנ"ל, וכמ"ש (שמות, ז, כא) ויבאש היאור. אולם בתיקון, מתהפך אותיות באש לאותיות שאב, שאיבת מים. בבחינת (ישעיה, יב, ג) ושאתם מים בששון. וכן מתהפך להיות שבא, ניקוד שב"א, וכן מלכת שבא, והיינו שהכל שב לא'.

כתיב (בראשית, לד, ל) ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי, עכרתם אתי להבאישני בישב הארץ. ופירש באבן עזרא (שם) וז"ל, שישנאו אותי כאשר ישנאו איש דבר שיבאש, עכ"ל. והיינו באש, ב-אש, כביכול בא באש, כי האש יש בה כח הכילוי. וקרוב לשנא, נבאש. וזהו כאשר ישנא איש דבר שיבאש.

וברד"ק שם ביאר, וז"ל, להבאישני - שימאסוני וירחקוני, וכמו שמואס אדם ומרחק הדבר הנמאס והנסרח, עכ"ל. כי דבר שנבאש נעשה מאוס. וכן מבואר במאירי (מב, ע"א, ד"ה בנימוקים ישנים).

וברשב"ם שם כתב, וז"ל, להבאישני - את ריחי בהן, אמר הבאשתם את ריחנו, עכ"ל. ולפ"ז באש הוא ביחס לחוש הריח, ולא דוקא ריח ממש כפשוטו. וכן מבואר ברד"ק בספר השורשים (ערך באש). ועיין מאירי (פסחים, שם) שנראה שיש מפרשים שלשון באש נאמר אף על קלקול הטעם. אולם ניתן לפרש שכוונתם שכאשר נעשה בואש, נשתנה טעמו, עיי"ש.

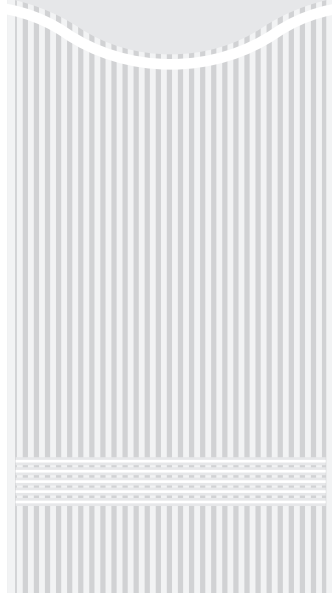
ובהעמק דבר שם כתב, וז"ל, להבאישני בישב הארץ - להתגר מלחמה עמהם. וכלשון המקרא (שמואל, א, יג) נבאש ישראל בפלשתים, עכ"ל. ולפ"ז באש מלשון אש כנ"ל, אולם לשיטתו זהו אש של מלחמה.

ומהלך נוסף במהות הבואש, ביאר ביריעות שלמה (חוברת ו, יריעה טז) וז"ל, ושורש באש - בש, מלשון בושה ובשישה, שענינם אחד, כמו שנתבאר בח"א בשורש "בשש", והנרצה בשם באש, שהחוש מתבייש ובואש ומתעכב מלקבל את הריח בפנים יפות, לפי

מדור
רל"א
שערים

צירוף
א - ש
ב - ש

רל"א שיערים

א-ש

לשון העדר. והוא בחינת שאו [ויאמר עד אשר
 אם שאו ערים מאין יושב ובתים מאין אדם והאדם
 תשאה שממה (ישעיהו ו' יא)], אש-ו. ואזי
 האדם במדרגת רשעים כים נגרש השקט לא
 יוכל, והוא מדרגת שאון, אש-ו, לשון רעש,
 כים נגרש, השקט לא יוכל., וכל זאת מחמת
 שהרשעים לבם בריא להם כאולם, בחינת
 שאנן, שליו, ובוטח. ואזי בכך נעשה בחינת
 אשם, אש-ם. אשמתו בראשו, ועובר עבירה
 בשאט נפש, אש-ט. ועי"כ נופל ממדרגת ראש,
 אש-ר, אש-רע. רעוע, פרוד, בחינת שנא, אש-
 ן, שנים. ודבק בקו השמאל, אש-מל, ואזי חל
 בו מדרגת יאוש אש-יו, היפך אש נעשה אנוש
 ע"י יאוש, כנ"ל. ואזי הויתו נעשה בחינת שאר,
 אש-ר. לשון שיר, שיריים, וזו האש שכילתה
 את אבשלום, אש-בלום. והדבק במדרגה
 זו, בהעדר, דבק בבחינת אמש, עבר שהיה
 ואיננו, אמש, אש-מ. ושורש הדבר בקלקול
 חטא אדה"ר מאכילת עץ הדעת, שלחד מ"ד
 ענבים סחטה לו, אשכול, אש-כול. ואש זו
 קלקלה וכילתה את כל הבריא. ואזי חל על
 כל הבריא מדרגת שואה. אש-וה. וכאשר אש
 זו של שמאל, כנ"ל גוברת, אזי מכלה את הימין
 והוא בחינת ישמעאל, אש-ימעל.

ולעומת זאת אש עליונה מתגלה בשם איש,
 אשה, שבאדם אש-יה. היפך שואה
 אש-וה, כנ"ל, י"ה שלמעלה מ-ו"ה של שם
 הויה, שם עולם של אחדות, תרי רעין דלא
 מתפרשין, היפך שנא, כנ"ל. ובכללות זהו
 קומת ישראל, אש-ירל, אש שעולה לראש,
 ראש-לי, דתיקון, בחינת נשא, אש-ן. בחינת
 נשיא, אש-ין. והוא מקום האושר אש-ור. וכן
 אשרי, ואזי המים עולים לעילא, בחינת שאב,

א-ש, א-אחד ש-שלש. מאחד נעשה שלש.
 ושורש הדבר כמ"ש חז"ל (ספר יצירה
 פ"ג) שיסוד ראשון שנברא רוח, וממנו נאצל
 מים, וממנו אש, והרי רוח - ראשון, מים -
 שני, אש - שלישי. ועל אף היות האש נאצל
 מן המים, מ"מ שורשו ברוח וזהו אש, א-אויר,
 וממנו נעשה אש בשורש.

ובביאור יותר, רוח כח התנועה, ותנועה
 ללמטה, מתגלה בעיקר במים,
 מים מרוח, עוזבים מקום גבוה ויורדים למקום
 נמוך. ותנועה ללמעלה מתגלה בעיקר באש,
 שטבעה לעלות, ושורש כח עליתה, מכח הרוח,
 ובהתגלות מכח הכלוי. וכאשר האש כובה,
 נכללת ברוח, וזה איפא תיקונה, התבטלותה
 ברוח.

והוא בחינת אש"ל אכילה, שתיה, לוייה,
 או לינה. כי נודע שחלקי הטוב נפלו
 למקום השפל הגנוז בחומר שבאוכל, וכאשר
 האדם אוכל ושותה מעלה חלקים אלו, והוא
 בחינת אש, שבאכילתו מכלה את המאכל,
 וע"כ נקרא אוכל, מלשון אוכל, כילוי.

וע"ש כן נקרא אישון, אש-יון. מקום שממנו
 האדם רואה, בת עין, ובכח הראיה
 לכלות, כמ"ש נתן בו עיניו ועשאהו גל של
 עצמות. ואזי שואג אש-ג, על כילוי.

והנה מנו חז"ל ד' שמות לאדם, אדם,
 איש, גבר, אנוש. איש אש-י. אנוש,
 אש-נו. ושפל כולם אנוש. והיינו שיש באדם
 בחינת אש תחתונה, אנוש, וכאשר נמצא
 במדרגה זו, מדרגתו קרובה לאש של גיהנם,
 הנקרא שאול, אש-לו. וקרוב למדרגת שמו
 של גיהנם צלמות, וכמ"ש המהר"ל, צל-מות,

אלישבע, אלישמע, אמש, אנוש, אשדוד, אשור, אשכול, אשל, אשם, אשמורת, אשרי, אשתאול, בלשאצר, ישראל, ראש, שאון, שאג, שאט, שאל, שוא, שואה, שמאל, שנה, דשא, נשא, קישואים, שאב, ישמעאל, נשיא, יאשיהו, אשקלון, שאול, שמואל, נשאר, שאר, שאנן, שבואל, שדיאור.

אש-ב, ושאתם מים בששון, והיה חיבור של מים עם אבוקות בשמחת בית השואבה, בחינת שדיאור, אש-דיור. והוא בחינת שמואל, אש-מול, משה ואהרן בכהניו, ימין, ושמאל, - ושמואל בקוראי שמו, מאחד ימין ושמאל, ששקול כמשה ואהרן יחדיו.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבישג, אבישי, אבשלום, אשר, אושר, אחשדרפנים, אחשורוש, איש, אשה, אישון, אלגביש,

ב-ש

כן. ומעין כך הוא בחינת יובש, יבש, שב-י, שנסתלק חיותו ונעשה יבש, וכאשר מלבין פני חבירו נסתלק דמו שהוא חיותו. ואזי נופל ממדרגת אדם, א-דם, למדרגת בע"ח, בבחינת נמשלו כבהמות נדמו. ומאכל בהמה, עשב, ע-שב. ושורש נפילה זו כמפורש בקרא (קהלת ז כט) "עשה האלקים את האדם ישר, והמה בקשו חשבנות רבים". חשבון, חשב, שב-ח. כי כח החשבון הוא גופא מעכב את השיבה לשורש של "ישר". וכאשר נופלים בני" ממדרגתם נקראים "שובבים", שובו בנים שובבים, שובב, שב-בו. כי כח השובב מעכב את השיבה, וע"ז גופא זועק הנביא שובו בנים שובבים.

ובדקות יותר, יש ב' בחינות בשב. א. שב לאלף מתוך בי"ת. ב. שב לתי"ו מתוך שי"ן, וכאשר שב לאל"ף, זהו שיבה לאדם, א-דם. וכן לאלופו של עולם. וכאשר שב לתי"ו, מצד הקלקול שב לתחתון שבו, לשורש חיותו מן העפר, היה מן העפר ושב לעפר. וזהו תשובה דקלקול, (בדאשית ג יט) "עפר אתה ואל עפר תשוב". ואצל זקני ע"ה דעתם מטפשת עליהם ונגלה שיבה דקלקול, ולהיפך אצל זקני ת"ח נאמר (ויקרא יט לב) "מפני שיבה תקום" שיבה דתיקון. וזהו עיקר

ב-ש אלו האותיות השניות הן מההתחלה, והן מהסוף. כלומר שורש ההמשכה, הן בהתפשטות מן הראשית, אור ישר, והן בהתפשטות מן האחרית, אור חוזר. ומהותם לחזור לשורש, להתחלה שזהו סוד התשובה, שב לשורש.

וכאשר יש כח המעכב מלגלות שיבה זו בפועל, הגדרתו שבירה, שבר, שב-ר. וזהו כח עצמי בתוכו. וכאשר זהו כח חיצוני אזי נקרא שבו, שבי, שב-י. וכן פעמים נקרא חבוש, חבש, ח-שב, כחבוש בבית האסורים שמעוכב מלחזור למקומו. ושלמות קלקול זה נקרא מיתה, שכיבה, "וישכב עם אבותיו". שכב, שב-ך. כי כאשר האדם מת יש בו ב' מעכבים אלו. א. מיתתו בחינת שבירת גופו (מקביל לשבירת הלוחות) ב. קבורתו הוא כחבשתו במקומו, כח חיצוני שיוצר לו קביעות בקרקע. וכאשר נמצא בקרקע ע"ד כלל מסריח ומבאיש, בואש, שב-או. וככול שיש שרב, שב-ר, כן נעשה בואש יותר.

ומעייין כך היא הבושה, בוש, שב-ו, שהיא מאביזריהו דרציחה, מעין מיתה. ועליה אמרו חז"ל (סוטה י ב) מוטב יפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים. כבשן, שב-

שהנשמה נהנית ממנו, חוש הרית, בשם, שב
-ם.

וכשם שיש מאכל אדם כן יש מאכל של
מזבח, ועיקרו תמיד, (שמות כט לט)
"את הכבש האחד תעשה בבוקר" וגו'. כבש,
שב-ך. ואזי מתגלה מ"ש (כתובות י ב) מזבח מזין
וכו', בחינת משביר לכל הארץ, היפך שבר
דקלקול נעשה משביר דתקון, שפע הנמשך
מאלופו של עולם. וזהו עיקר שבחו של עולם,
שבח, שב-ח, שהכל שב לשורשו, וחוזר ונמשך
השפע מן השורש, וחוזר חלילה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה:
אבשלום, בקש, אלגביש, אלישבע, שב,
שבר, שבע, שביל, שגב, שכב, בשן, בשר,
בושת, דבש, חשב, יבש, בלאשצאר, לבש,
עשב, שבת, שבי, שבלים, בשורה, בישל,
בשם, באוש, ישב, כבש, ככשן, שובע, שבע,
משביר, שבט, נושבת, קשב, שבועה, שלב,
שבץ, שרביט, תשבי, אבישג, שביס, חשבון,
מפיבושת, שיבה, שבח, ברוש, שאב, שובל,
משבצת, שבוע, שוכב, שלהבת, שרב.

הבקשה בבחינת "אותה אבקש", בקש שב-ק,
לדבוק במדרגת שיבה דת"ח. וזהו לבוש של
ת"ח, לבוש דתיקון, כמש"כ לבוש, לא בוש,
שעולה מבושה תחתונה לשיבה. ות"ח זוכה
למדרגת (משלי ה טו) "שתה מים מבורך",
בחינת שאיבת מים, בית השואבה, שאב, שב-
א, שב לאל"ף, ולכך משם שואבים רוה"ק.

ומדריגת אכילת ת"ח, הפך בהמה שמאכלה
עשב, עשב לבהמה כנ"ל, אכילתו
בבחינת (משלי יג כה) "צדיק אוכל לשובע
נפשו". שובע, שבע, שב-ע. משיב ע"י לאל"ף.
ולכך אמרו (פסחים מט ב) שע"ה אסור לו לאכול
בשר, והותר רק לת"ח. בשר, שב-ר. כי בכח
הת"ח להשיב הבשר לשורשו, כנודע, שמעלה
בשר - שבר, משבר, לבשר מלשון בשורה
טובה, הבאה מאלופו של עולם. ולפיכך עיקר
זמן אכילת בשר בשבת, לשון שב-ת, שאזי
הכל שב לשורשו, כנודע.

וביומין דחול ע"מ לאכול נצרך לבשל
המאכל, בשל, שב-ל, ע"מ להשיבו
לשורשו. אולם בשב"ק עיקר הארה זו ע"י חוש

מדור
קבלה

בלבביפדיה קבלה באש
מילון ערכים בקבלה באש

בלבניפדיה קבלה

באש

בייטב לב על אתר (ויש להרחיב בכך ואכמ"ל) וז"ל, אבל בני האמינו, עכ"ל, עיי"ש.

עיגולים: באש, נוטריקון בא-שש. כמ"ש בעגל (שמות, לב, א) וירא העם כי "בשש"

משה לבא וגו'. ועיין יריעות שלמה (יריעה טז) וז"ל, ושרש "באש", "בש", מלשון בושה ובשישה וכו', והנרצה בשם באש, שהחוש מתבייש "ובושש" ומתעכב מלקבל את הריח, עכ"ל. ושרש הבשש, בושה, עיין שם (חוברת א, יריעה ה).

גאולה, גל-א, סוד גל-גל, גלות - גאולה, כנודע. ואמרו (שמ"ר, ה, כא) הבאשתם את ריחנו וכו', ור' חייא אמר, משל לנבלה שהיתה נתונה בזוית ועפר מכוסה עליו ואין ריחה עולה ובא אחד וגילה אותה והלך ריחה, כך אמרו ישראל למשה, ריח היה ביד מצרים שאנחנו עתידין ליגאל ובאתם ועכרתם אותו לתת חרב בידם להרגנו.

ביצה צורת עיגול. ועיין תורת הבית (בית שני, ש"ג) וז"ל, שהאפרוח אינו נוצר מן הביצה עד שתסרח הביצה ותבאש, וכשתסרח עפר בעלמא הוא, עכ"ל.

אור א"ס: באש, ב' קודם לאל"ף. אולם פעמים מתהפך, כמ"ש הרד"ק בספר השורשים ערך באש, שנעשה אובשים, אובש, אל"ף קודם לבי"ת, וזהו מהארת אלופו של עולם.

ומכת דם תחילה, שהקב"ה מכה תחילה את אלהיהם, כמ"ש רש"י. וזש"כ (שמות, ז, כא) ויבאש היאור. והיינו שבאש אלהיהם, ודו"ק.

צמצום: באש עניינו שהדבר נצטמצם ועי"כ בואש. נוטריקון בו-אש, והאש פועלת הצמצום.

ועיין כלי יקר (שמות, ת, יא) וז"ל, הצפרדעים (צר-פדעים) אף לאחר שסרה המכה מ"מ לא סרה לגמרי, כי לא הלכו להם, אלא מתו ותבאש הארץ, והיה לו להיות נכנע לפחות בעבור הבאשת ריח שנשאר לו מן הצפרדעים, על זה אמר כמתרץ, וירא כי היתה הרוחה והכבד את לבו, לפי שאין הבאשת ריח מזיק כי אם במקום "צר", אבל במקום רחבת ידיים אין הריח שולט כ"כ, עכ"ל, עיי"ש.

קו: קו, תקוה, בטחון. ועיין באר מים חיים (שמות, ה) וז"ל, ירא ה' עליכם וישפוט אשר הבאשתם את ריחנו וגו', וראה כי לא האמינו באלקים ולא בטחו בישועתי, עכ"ל. ולפ"ז באש הארת הקו. וזהו דייקא דותן ואבירם, כמ"ש

יושר: מקו נעשה שלוש. וזהו באש, א - אחד, ב - נעשה עוד שנים. ש - יחדיו שלש.

וכאשר אין איזון נכון ביניהם, נעשה בואש.

שערות: שער - עשר, כנודע אלף העשירי. ועיין היכל ברכה (וישלה) וז"ל, להבאישני, מלא יו"ד, עכ"ל. ועיין זרע קודש (קדושים) וז"ל, ואהבת לרעך כמוך הוא התחברות, ויעקב היה רוצה בשלום, ולא היה מסכים בהריגת אנשי שכם, כמ"ש עכרתם אותי להבאישני ביושב הארץ, וידוע שממעשה זאת הריגת אנשי שכם, נתגלגל מיתת תלמידי ר' עקיבא, עכ"ל. ואנו אבלים בימים אלו שמתו ומגדלים השערות, ודו"ק.

אזן: אח"פ, טעמים, ס"ג מ"ה ב"ן, דע"ב דס"ג, כנודע. ועיין מאירי (פסחים, מב, ע"א) וז"ל, שהשעורים הבאישו המים, ר"ל שקלקלו את "טעמם" עד שהמאיסום לכל שותיהם, מותרין מדין "נותן טעם לפגם", ובאמת שלשון הבאשה אף על התעבת הדבר והמאסתו נאמר, כמו להבאישני ביושב הארץ, הבאש הבאיש בעמו, עכ"ל, עיי"ש. ועיין דעת זקנים (שמות, ז, יח) וז"ל, ובאש - לפי שאילו לא היה נבאש, לא היו נמנעין מלשתות הימנו, כי אע"פ שמראיתו דם טעמו היה מים, עכ"ל. ועיין שפתי כהן (שמות, ז, ג) וז"ל, ונתאמת לו שהוא דם ממש במראה ובטעם ובריח, "במראה" שנאמר ויך את המים לעיני פרעה ולעיני עבדיו שראו בעיניהם. "בטעם", שמתו הדגים. "ובריח", ובאש היאור, עכ"ל. ועיין ריב"א (שמות, ז, יז) וז"ל, משמע שעיקר המכה לא היתה אלא בשביל הסרחון, עכ"ל.

חוטם: כתיב (שמות, ה, כא) ירא ה' עליכם וישפט אשר הבאשתם את "ריחנו"

בעיני פרעה ובעיני עבדיו. ועיין ספר השרשים לרד"ק (ערך באש) וז"ל, באש - ענין סרחון, להבאישני ביושב הארץ, כמו שירחיק האדם דבר המבאיש, אשר הבאשתם את רחינו בעיני פרעה. ואמר בעיני סמוך אל הריח, ואע"פ שעל דרך המשל היה לו לומר באפי וכו', עכ"ל, עיי"ש [ועיין אברנאל (שמות, כ, טו) וז"ל, בעבור שההרגשות החמשה מתחברות במקום אחד, והוא הנקרא החוש המשותף, ישימו העבריים האחת תחת אחרת, כמ"ש ראה ריח בני, אשר הבאשתם את רחינו בעיני פרעה, עכ"ל. ועיין אור המאיר (עקב) על ענין חוש המשותף]. ועיין אוצר עדן הגנוז (ח"א, ס"ד). ועיין יריעות שלמה (יריעה טז) וז"ל, והנרצה בשם "באש", שהחוש מתבייש ובושש ומתעכב מלקבל את הריח בפנים יפות, עכ"ל, עיי"ש. ועיין אלשיך על אתר. ועיין ערך קטן און.

פה: פרעה, פה-רע, כנודע. וכתיב (שמות, ה, כא) הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה. ועיין אברנאל (שם, ד, כז) וז"ל, כי הנה קודם לזה, אם היו עבדי פרעה הנוגשים רעים וחטאים, בהיותנו צועקים לפני פרעה, היה משיב אותנו "דברים טובים דברי נחומים" וכו', עכ"ל. ועיין מפתח הספירות (חקת) וז"ל, ראה משה שאין לו שום טענה עליהם, וע"כ "לא היה לו פה" להשיב להם, עכ"ל. ועיין ייטב לב על אתר, וז"ל, גם משה שמע לעצת כסילים שאמרו אשר הבאשתם את ריחנו, וחטא ב"שפתיו" שאמר למה הרעותה, עכ"ל. ועוד כתב שם (כשלה) וז"ל, וגם משה אמר ומאז באתי לדבר וכו', עכ"ל. ועיין תפארת שמואל (ז' של פסח)

עינים. וכתוב (דברים, טו, ט) ורעה עיניך, ובתרגום ותבאש עינין.

עתיק: שורש התענוג בעתיק, כנודע. וגילוי לתתא ביסוד. ועיין מאור ושמש (וארא) וז"ל, וצפרדע הוא לשון צפור-דע. והכה ממדת יסוד שהוא התקשרות ותענוג בהם והביא צפרדע, וע"כ כתיב בהו, ותבאש הארץ, שנהפך התענוג, ולא יכלו ליהנות משום דבר מחמת ריח רע של הצפרדעים, עכ"ל.

אריך: בחינת אין. ועיין דעת זקנים (שמות, ז, יח) וז"ל, ובאש - וקשה לי א"כ למה נקראת המכה כי אם ע"ש הדם ולא ע"ש ההבאשה, נ"ל לפי שההבאשה אינה נכרת והדם ניכר, עכ"ל. וכל דבר שאינו ניכר בחינת אין. והבן שריח, בחוטם, שבו נאמר ארך אפים, א"א, ודו"ק.

אורך, אור-ך. בחינת טל אורות טלך (ישעיה, כו, יט). ומכת דם, גימט' טלה (עיין חומת אנך, שמות, ז, יט). אותיות הטל, שאף הטל שעל היאור נהפך לדם.

אבא: כתיב (שמואל, ב, טז, כא) נבאשת את אביך.

אמא: ג' אבות, וד' אמהות. וכאשר יורד ממדרגת אבות למדרגת אמהות, זהו באש בערכין. באש, אב-ש, אב-שלש.

ז"א: ע"י מיתת הדגים באש היאור. ומתו דגים גדולים וקטנים. עיין נדרים (נא, ע"ב). ודגים קטנים בחינת ז"א. וגדולים בחינת או"א ואריך.

וז"ל, ישראל חטאו בפה שאמרו הבאשתם את ריחנו, עכ"ל, עיי"ש. ועיין כלי יקר (בראשית, ד, ז. ויקרא, יד, ד). ועיין מכילתא דרשב"י (שמות, טז, ד"ה ויבאש) מבאיש ואח"כ מחריש.

עינים - שבירה: השבירה שורש לכל סכנה, קטלא כולה או פלגא. ועיין רמב"ן (בראשית, לד, יג) וז"ל, ויעקב אמר להם בכאן, כי הביאוהו "בסכנה", שנאמר עכרתם אותי להבאישני, עכ"ל. וכאשר קטלה כולה ונעשה מת, כתיב (ישעיה, לד, ג) ופגריכם יעלה באשם. וכאשר קטלא פלגא, חבורה, כתיב (תהלים, לח, ו) הבאישו נמקו חבורתי. ובאש המביא למיתה כתיב (שמות, ה, א) אשר הבאשתם את רחינו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו. ועיין שמ"ר (ה, כא) ר' יוחנן אומר, מן המכות שהיו מכין אותם היו ריחן מבאישי, ורשב"ל אומר, מאותן שהיו משוקעין בבנין היו מתים וריחם מבאישי. ונחלקו אם הוא ריח ממכה או ממות.

ויצה"ר כל יניקתו מן השבירה. ועליו כתיב (יואל, ב, כ) ועלה באשו ותעל צחנתו. ועיין סוכה (נב, ע"א).

ע"י השבירה נפלו רפ"ח ניצוצין לבי"ע כנודע. ועיין אגרא דכלה (וישלח) וז"ל, עכרתם אותי - שעשיתם אותי עכור להתערב בתוכי ניצוצים אלו של יושבי הארץ, וזהו להבאישני ביושב הארץ, עכ"ל, עיי"ש. והבן, רפ"ח, חפר, לשון בושח. וזש"כ (משלי, יג, ה) ורשע יבאיש "ויחפיר", ודו"ק. ועיין יריעות שלמה (יריעה טז) וז"ל, ושורש באש, בש - מלשון בושח ובשישה, עכ"ל.

ז"א מורכב מו"ק, ו' פרטים, וכאשר אחד לוקח כולם לוקים. ואמרו (ירושלמי, קידושין, פ"א, ה"ט) זבובי מות יבאיש יביע שמן הרוקח - אילו זבוב אחד שמת, שמא אינו מבאיש שמן הרוקח, וזה ע"י חטא אחד שחטא איבד כל זכויות שבידו. ועיין תעלומות חכמה (קהלת י, א) וז"ל, כמו שזבובי מות אף שהוא דבר קטן (בחינת ז"א - קטן) מבאיש שמן הרוקח, עכ"ל. ושורש דבריו בר' יונה (אבות, ב, ט) וז"ל, כאשר זבוב שהוא קטן מפסיד לגמרי את הדבר החשוב מאד, וכו', עיי"ש.

נוק': יעקב אמר עכרתם אותי להבאישני בישב

הארץ (בראשית, לד, ל), והם משיבים

"הכזונה" יעשה את אחותינו, קלקול הנוק'.

כתר: כתר שם טוב עולה על כולם. ועיין חשק

שלמה (השורשים, שורש בש) וז"ל, אשר

הבאשתם את ריחנו, כי נבאשו בדוד, דהיינו

הפסד שם טוב, עכ"ל. ועיין שמ"ר (מח, א) שם

טוב נופל על המת ואינו מבאיש, עיי"ש. והוא

בחינת קוצו של יו"ד, כנודע. ועיין מחברת

מנחם (ערך באש) וז"ל, תחת שיערה בארה (איוב,

לא, מ), ויעש באשים (ישעיה, ה, ב), ענין קוצים

הם, עכ"ל. והיינו שנופל מקוצו של יו"ד,

לקוצים וברקנים.

חכמה: שמן. וכתוב (קהלת, י, א) זבובי מות

יבאיש יביע שמן רוקח. ועיין עבודת

ישראל (אבות, פ"ה) וז"ל, זבובי מות יבאיש

יביע שמן רוקח - הם המחשבות זרות ורעות

המתרגשות לבא לעולם, עכ"ל.

בינה: יין. מצד התיקון תכלית ואחרית הענבים

יין, אולם מצד הקלקול כתיב (ישעיה,

ה, ב) ויעש באשים. ועיין רד"ק בספר השרשים

(ערך באש) וז"ל, ענבים נבאשים ופחותים וכו'.

ור' סעדיה ז"ל פירשו, ענבים רעים, תרגום

וירע ובאש. ורבינו האי ז"ל פירשו, מין ממני

הענבים הרע שבהם. ומפורסם הוא בלשון

המשנה (מעשרות, א, ב) הענבים האובשים,

במוקדם האל"ף על הבי"ת, עכ"ל.

לב. ואמרו (ברכות, סא, ע"א) אמר רב, יצה"ר דומה

לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב, שנאמר

זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח.

דעת: משה. והמן ירד בזכותו. וכתוב (שמות, טז,

כ) ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים

ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף

עליהם משה. ומשה חטא ב"אז", ומאז באתי אל

פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה (שמות, ה, כג),

כמ"ש חז"ל. וזה תולדות הבאשתם את רחינו,

ולכך באש המן שירד מכוחו.

ועיין אוצר עדן הגנוז (ח"א, ס"ב) וז"ל, אסור

לגנוב דעת הבריות וכו', ונבאש ריחו

בפני מי שגנב לו, כענין אשר הבאשתם את

רחינו, להבאישני בישב הארץ, מפני גנבת דעת,

עכ"ל.

ועיין קה"ר (תחילת פ"י) זבובי מות יבאיש - בעדת

קרח מדבר, שנחלקו על משה.

חסד: מים. וכתוב (שמות, ז, יח) ובאש היאר

ונלאו מצרים לשתות מים מן היאר.

ועיין מאירי (פסחים, מב, ע"א) וז"ל, שהשעורים

הוד: באש, לשון בושה, כנ"ל. והמודה מודה מפני שבוש, כמ"ש במודה במקצת, ואינו כופר בכל (עיין ב"מ, ג, ע"א), כי בוש.

יסוד: צדיק. ועיין אבן עזרא (משלי, יג, ה) וז"ל, יבאיש - ישנא הצדיק כדבר באוש, וכמוהו להבאישני, כלומר יכלה הצדיק, עכ"ל. והיפך צדיק, רשע. וכתוב (משלי, יג, ה) ורשע יבאיש ויחפיר.

דג, יסוד. וזש"כ (שמות, ז, כא) והדגה אשר ביאור מתה ויבאש היאור. שע"י הדגים שמתו באש היאור.

ועיין היכל ברכה (וארא) וז"ל, ותבאש הארץ - יסוד דקליפה כמבואר שם בלק"ת, בסוד יבלו יפסדו ויפולו וינתצו ויבלו ויבאשו, וכמו ששכ"ז נסרחת אחר שלשה ימים שלא נקלטה "ברחמה", וזהו חמרם חמרם ותבאש, והוא קליפת זבוב, שממונה על מי שמבטל פו"ר, עכ"ל. עיין קרנים (מאמר י"ג). וכתוב (קהלת, י, א) זבובי מות יבאיש. סוד אלהי עקרון, לשון עקר.

מלכות: ארץ. כתיב (שמות, ח, י) ותבאש הארץ.

דוד. וכתוב (דה"י, א, יט, ו) כי התבאשו עם דוד. וכן כתיב (שמואל, ב, י, ו) כי נבאשו בדוד. ועיין קה"ר (ריש פ"י).

עיין טור הארוך (שמות, א, י) וז"ל, הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו, כי עד עתה היתה במרמה, ועתה ימצאו טענה לומר

הבאישו המים, ר"ל שקלקלו את טעמם עד שהמאיסום לכל שותיהן וכו', שכל שינוי טעם במים העומדים לשתייה, קלקול הוא ופוגם טעמם, עכ"ל. והיפוכו, באש - שאב, שאיבת מים בששון. ועיין הכתב והקבלה על אתר, וז"ל, ונעשה במ נבאש עד שאינו ראוי לשתייה אפילו בשעת הדחק, עכ"ל. ובקלקול יתר על כן נקרא באש מלשון יבש, וזהו מכח יסוד האש, בא-אש.

גבורה: באש נוטריקון בו-אש. והוא שורש השנאה, שנא, אש-נ. ועיין אבן עזרא (בראשית, לד, ל) וז"ל, להבאישני, שישנאו אותי כאשר ישנא איש דבר שיבאש, עכ"ל.

מביא לידי פחד. וכמ"ש במזרחי (בראשית, טו, א) וז"ל, שכן מצינו ביעקב ע"ה שפחד מזה, שנאמר עכרתם אותי להבאישני ונאספו עלי והכוני, עכ"ל. ועי"ז בא לידי מלחמה, כמ"ש בהעמק דבר (בראשית, לד, ל) וז"ל, להבאישני בישב הארץ - להתגר מלחמה עמהם, וכלשון המקרא (שמואל, א, יג) נבאש ישראל בפלשתים, עכ"ל.

תפארת: יעקב. וכתוב (בראשית, לב, ל) ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עכרתם אתי להבאישני בישב הארץ. ויעקב מידתו אמת. ועיין ספורנו על אתר, וז"ל, שיאמרו "ששקרנו" באמונתנו אחר שנמולו, עכ"ל.

נצח: נה"י דכתר נפגם. ושם שורש הבואש. ועיין גר"א (ברכות, סא, ע"א. והובא באור ישראל, מוכני אור, אות י) וז"ל, זבובי מות יבאיש - הזבוב אינו עומד אלא ע"ג מקום רע, וכן יצה"ר אינו שורה אלא במקום פגום, עכ"ל.

שאנו מורדים "במלכות" ויהרגו אותנו בחרב, עכ"ל. ועיין שפתי כהן (שם, ה, יח).

נפש: עיין רלב"ג (שמות, ז, ח) וז"ל, שכל השינוי שנעשו במצרים לא לפי הראות בלבד וכו', כי מימיו היו דם לפי האמת במדרגת הדם אשר יתהווה לפי הטבע (בכחינת כי הדם הוא הנפש), וכו', ומפני זה ג"כ מתה הדגה אשר ביאור ובאש היאור, עכ"ל. וכן כתב אברבנאל (שם, ז, יד) וז"ל, נהפכו כל מימי היאור לדם בפועל גמור, עכ"ל. ועיין תולדות יצחק (שם, ז, יט). ושפתי כהן (שם, ז, טו). ואלשיך (שם, ז, יז). ויש חולקים, עיין בכור שור וחומת אנך על אתר.

ונהפך מים לדם, שנפשו של אדם קצה בדם, כמ"ש חז"ל.

רוח: עיין אוצר עדן הגנוז (ח"א, פ"ב) וז"ל, מפני שהנאת הריח דבר מיישר הרוח הטבעי ומישבו ומשיב הנפש. מפני כל הטעמים נאמר לא תגנוב, כמ"ש שאסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעת גוי, וכו', ונבאש ריחו בפני מי שגנוב לו כענין אשר הבאשתם את רחינו, וכו', וע"ז נאמר לא תגנוב, לפי הריח המבדיל בין הדבר המריח והנבאש, עכ"ל. ועיין ערך קטן חוטם.

עיין ר' אברהם בן הרמב"ם (שמות, ח, י) וז"ל, ותבאש הארץ - ומה מתוק מאמר הדרש, שהצפרדעים שאין הנאה בפגריהם נשאר אצלם מתים מסריחים את הארץ ומפסידים את היאור, עכ"ל. וכן כתב בכתב והקבלה (שמות, ח, ח) וז"ל, ותבאש הארץ, ואין ספק שיתליד מזה עפוש היאור הגורם הדבר, עכ"ל. וכן הוא

באברבנאל (שם, ז, כו) וז"ל, ונפסד עוד מזג הארץ מפני שינוי מזג היאור מסרחון הנבלות, עכ"ל.

הרגשה. עיין רש"ר הירש (שמות, ה, כא) וז"ל, "באש" - הרגשה הנוצרת בנו ע"י רקבון, עכ"ל.

נשמה: במדרגת נשמה האדם אינו יכול לסבול הרע. משא"כ בנפש דבוק ברע, וברוח מתמודד עמו. ועיין אמרי אמת (וארא) וז"ל, אאז"ל אמר, שבמכת דם כתיב ויבאש היאור, ובמכת צפרדע כתיב ותבאש הארץ, היינו ישראל הכירו ברע ונמאס בעיניהם, הם לא יכלו לסבול וברחו מהרע, עכ"ל.

חיה: היפך מת. ומי שזכה לחיה, הוא בחינת לא מת. ומאיר אף בבשרו שנשאר מעין בשר חי. וכמ"ש במדרש שמואל (אבות, פ"ה, מ"ה) וז"ל, ולא הסריח בשר הקודש מעולם - הודיע בזה כי ביד האדם לגרום שלא יסריח ולא יבאיש ורמה לא תהיה בו אחר מותו, וכמעשה דר"א בר' שמעון שהיה מוציא בכל שתא דיקלי דתרבא ולא הבאיש, וקרא על עצמו אף בשרי ישכון לבטח, עכ"ל.

יחידה: כאשר נתקן הבאש, נעשה שב-א, שב לאל"ף. וכבר עתה מאיר תחילת תיקונו בניקוד שב"א, שנהפך סדר אותיות באש לשבא. אולם בקלקול אף זבוב אחד מקלקל הכל. עיין ערך קטן ז"א.

מדור
ארמית

מילון ערכים בארמית
באיש

מילון ערכים בארמית

באיש

שבפנים נראים מבחוץ מתוך הקליפה, עכ"ל. וכתב שם בשביעית, וז"ל, שם באשה, מפני שהוא קרוב להתעפש ולהשחת כשיניחוהו, עכ"ל.

ולפ"ז ביאושים, תחילתו ריבוי מים, ומכח ריבוי המים מתעפש ושולט בו האש ונשחת, והבן. אולם מאידך עיין מלאכת שלמה (מעשרות, שם) וז"ל, שהם מבושלים מעט (שליש בישול, כמ"ש התוס' בר"ה, יב, ע"ב, ד"ה התבואה), עכ"ל. ולפ"ז הוא להיפך מדברי הרמב"ם כפשוטו. אולם לדברי הרמב"ם זהו ריבוי של מים ומתיקות, ונקרא כן, כי תרגום של באיש, חולה כנ"ל, אולם חולה אף מלשון חלי - מתוק. והבן שמחד באיש, הוא שלישי בישול, חסר, ומאידך הוא ריבוי בישול, ולעולם הקצוות לוקים, ונצרך קו אמצע, מבושל כראוי.

כתב בערוך ערך באיש, וז"ל, פירוש, חרה לו והיה לו פנים זעומות, ובהשאלה, חלה, עכ"ל. ועיין שם שכן הוא ביאור מלת באישא. וכתב שם בערך באישות, וז"ל, פירוש, הולכת ברוע בקלקול ובחוסר כל, והמלה כמו בישות, עכ"ל.

וכתב רש"י (שבת, ל, ע"א) וז"ל, באישא - חולה, תרגום של רעה, בישתא, עכ"ל. ודרך אדם חולה, שפניו נראים כזעומות, ונראים ככועסות, שהוא חרון אף, כעס. ולכך נקרא באיש, מלשון בו-אש. וזהו אש של כעס, ופעמים נגלה מכח כך היובש שבאש, ונופל ליובש שבעפר, ואזי זהו נפילת פנים, כמ"ש בקין (בראשית, ד, ו) למה נפלו פניך. וכתב בר"ח (שבת, שם) וז"ל, פירוש באישא, שכיב מרע, עכ"ל. ולפ"ז שם באיש - באישא, חל הן על האש בתורת כעס, והן על היובש שבעפר. והתיקון, ריבוי האש, הוא ע"י מים, וכמ"ש בתרגום יונתן (בראשית, כא, טו) ולקה ישמעאל באישא צמירתא, ושתי כל מיא, עד דשלימו כל מיא מן קרוא. וכן חולה הנוטה למות, מתקרב לעפר.

ואמרו (מעשרות, פ"א, מ"ב) הענבים והאבשים, משהבאישו. וכתב הרמב"ם (שם) וז"ל, ואבשים - כמו באושים, וזה מין ממני הענבים, אלא שהוא מין גרוע, אמר הכתוב (ישעיה, ה) ויקו לעשות ענבים ויעש באושים, כך פירשו גדול מגדולי הגמרא. וענין הבאישו, שיתרכו ויזדככו כל כך זגי הענבים עד שיראו הגרעינים מבחוץ לרוב המים שבתוכה, וכבר ביארנו במסכת שביעית (פ"ד, מ"ח) מפני מה אמרו לשון הבאישו, עכ"ל. וכמ"ש הרע"ב (שם) וז"ל, "שנתבשלו כל כך" עד שהחרצנים

מדור
מחשבה

מחשבה

מחשבה

של מים ואש זה נקרה 'עמד ושיתף עמו מדת הרחמים'

יסוד התפיסה הנקראת בישול, היא לקחת דבר שיש בו מים ונוזל והאש מאדה את הנוזל ועל ידי כן המאכל הופך להיות משובת, 'מצטמק ויפה לו'. זה נעשה כאשר האש גברה על המים בשיעור הנכון.

באש זה מלשון 'בא אש' הוא בא באש. כאשר דבר שיש בו נוזלים מתקלקל הוא הופך להיות בואש. כלומר הנוזלים שאינם של תיקון הופכים להיות באש.

ולכן נאמר במן כאשר הם לא אוכלים אותו, הוא הופך להיות מים והוא הופך להיות בואש. זה הקלקול אם המים גוברים יותר מהשיעור הראוי אז נעשה קלקול של באש.

הבישול פועל לסלק את הבואש. שהוא מסלק את הלחלוחית של המים מעבר לשיעור הראוי ומתקן את אותו בואש.

וכמו שהוזכר, בואש זה מלשון בא אש כלומר חסר לו בעומק לבוא באש ולתקן את אותו בואש. וכשהבאנו אותו באש מה נעשה בו, נעשה בו מציאות של תיקון שזה נקרא בעומק התיקון של מדרגת הבישול שמתקן את אותו בואש.

(מתוך בלבביפדיה מחשבה - 'בשל'
מספר שיעור בקול הלשון #35418629)

תיקון באש – בא אש, בבית המקדש.

בעומק מה שמתגלה בביהמ"ק שהבשר בביהמ"ק הוא לא במדרגת באש רימה וסירחון, אלא במדרגה 'בשם' זה מדרגת הקרבנות בביהמ"ק כל השנה כולה.

מתוך בלבביפדיה מחשבה - 'בשר' מספר שיעור בקול הלשון #35893619

**מידת הבושה מיסודו של יצחק (אש)
מוליד בואש**

ישנו שורש למידת ה'בושת' ממידתו של יצחק אבינו, פחד - יראה. וכלשון הפסוק 'למען תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטא'.

יצחק אבינו יסודו מיסוד האש, ולפי זה בושה נקראת מלשון בה אש.

טבע האש לכלות את הדבר. ובפרטות יותר לפעמים כאשר הדבר מתכלה נוצר גם פגם של סירחון - בואש.

צד התיקון כאשר האש מכלה דבר נולד 'בשם' "ריח ניחוח לה", אולם בצד הקלקול נולד 'באש'. (ועין עוד לקמן)

הבואש שנוצר הוא הבחנה של מדרגתו של יצחק במדרגת הבושה. שכאשר הוא בוש נעשה בו בואש - הסרחה. אולם ע"י הקרבן מתהפך הבאש לריח ניחוח לה'.

מתוך בלבביפדיה מחשבה - מספר שיעור בקול הלשון #35401450

מצד הקלקול בושת של גוף מתגלה כיובש ובאש (אחרי מיתתו של אדם). (שם)

תיקון 'באש' על ידי פעולת בישול - 'בא אש'

על דרך כלל צורת הבישול באופן של 'מים', הוא שיש סיר המכיל בתוכו מים, ומתחת לסיר יש 'אש'.

בעומק זה נקרא 'עושה שלום במרומיו' - אחדות בין מים ואש.

יוצא ששורש הבישול בעומק מהוה אחדות של המים והאש. ובלשון אחרת, אם זה אש לבד, זה מדת הדין. אמנם כאשר יש צירוף